

2014 m. spalio 3 d., penktadienis

Nr. 34 (1095) Kaina 2,80 Lt / 0,81 Eur

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | Š o k i s | K i n a s

3

Šv. Jokūbo festivaliui pasibaigus

4

Nauji filmai – „Lošėjas“

5

Pokalbis su dailininke Jacqueline Sobiszewski

6

Beno Staškausko paroda „Pikas 1.2“

7

Paulina Pukytė: vertimas kaip kenkimas

8

Vilniaus dokumentinių filmų festivalio svečiai

M. VOROBJOVAITĖS NUOTR.

Džiuginančios energijos sūkury

Lietuvos kamerinis orkestras su Sergejumi Krylovu ir Mūza Rubackyte pradėjo sezoną

Živilė Ramoškaitė

Lietuvos kamerinis orkestras (LKO) po sėkmingų koncertų užsienyje – apie juos žiniasklaida jau nesysk rašė – pradėjo naujajį sezoną. Orkestras atrodė akivaizdžiai pagyvėjęs, pasitempęs, spinduliuojantis energiją. LKO direktorius Egidijus Mikšys apie šį sezoną sakė: „Džiaugiamės galédami pristatyti įdomias programas su ryškiais solistais ir dirigentais, plėtoti orkestro veiklą Lietuvoje ir užsienyje. Už tai orkestras dékingas ir mano vadovui Sergejui Krylovui, ir orkestro veiklą jau kelerius metus ištikimai palaikančiam mecenatui Virginijui Striogai.“

Orkestro sezoną pradžios koncerte rugpjūčio 27 d. filharmonijoje dėl pasirinktų kūrinių ir jų interpre-

tacijos vyravo šviesi optimistiška nuotaika. Greta Ludwigo van Beethoveno Romanso smuikui ir orkestro F-dur, op. 50, ir retai skambančios šio kompozitoriaus Antrosios simfonijos D-dur, op. 36, buvo pristatytas visiškai nežinomas kūrinys – austrų pianisto ir kompozitoriaus Johanno Nepomuko Hummelio (1778–1837) Koncertas fortepijonui, smuikui ir orkestro G-dur, op. 17. Abu vakaro solistai skaitytojams gerai pažįstami – tai smuikininkas bei dirigentas Sergejus Krylovas ir pianistė Mūza Rubackytė. Kartu pagroti scenoje iškilūs muzikai planavo jau kelerius metus. Hummelio koncertas, kurį jie pasirinko, pasak žaismingai kalbėjusio S. Krylovo, yra niekieno neatliekamas apie 99 metus! Ji tik pats S. Krylovas yra padrojės – prieš gerus porą dešimtm-

čių užsienyje su kitais atlikėjais.

Linksmas, virtuoziškas Hummelio opusas koncerne atsidūrė tarp dvieju jo amžininko ir bičiulio Beethoveno veikalų, turėjusių publicai akivaizdžiai patvirtinti, kuris iš autorijų yra nemirtingas genijus. Paňaišai būna senuosiuose Europos muziejuose, kai netoli nuo Tiziano pakabinamas koks silpnėsnis jo laikų autorius. Melodingasis Beethoveno Romansas skleidė grožį ir harmoniją, prilygstančią tobulybei. S. Krylovo smuikas skambėjo nuostabiai, kartu su muzikos pavidais keisdamas spalvas ir dinaminius niuansus. Kontrastingą neramaus minorinio f-moll epizodo melodiją jis išryškinė meistriškai panaudojęs ypatingą *vibrato* ir strykų sultyj

NUKELTA | 2 PSL.

Džiuginančios energijos sūkury

ATKELTA IŠ 1 PSL.

su stogomis. Orkestras buvo labai lankstus solisto partneris.

Kitas Beethoveno veikalas, atlirkas antroje koncerto dalyje, – minėta Antroji simfonija. Šis sudėtingo gyvenimo laikotarpio veikalas, kai skausmingai išgyventa meilė be atsako, silpo klausą, atrodytų, turėti niūrus ir netgi tragedias. Tačiau išyko atvirkščiai. Pasirinkę šviesią D-dur tonaciją, kompozitorius skurė nepaprasto ryžto, energijos ir giedros kupiną veikalą, nustebinusį net ir jo amžininkus. Pirmojoje simfonijoje dar galima justi gana ryškią Josepho Haydno įtaką, o Antroji skleidžiasi kaip savitas beethoveniškai plėtojamas veikalas. Nuo šios simfonijos kompozitorius keičia kūrinio architektūrą: vietoj trečiosios dalies haidniško *Menuetto* jis kuria veržlų *Scherzo*, o lėtoji ižanga prieš pirmąją dalį išgyja dramatiškų bruožų. Keturių dalijų ciklas žavi turiningumu, išmone, išraiškinga lyrika, humoras. Vokiečių muzikologas Harry Goldschmidtas įrodinėjo, kad ši simfonija pasakoja Wolfgango Amadeus Mozarto „Užburtosios fleitos“ herojų likimo vingius. Pasak jo, pirmosios dvi dalybės skirtos didžiosios poros Tamino ir Paminos meilės išbandymams, o dvi kitos – mažosios poros, komiškų veikėjų Papageno ir Papagenos nuotykiamams. Klausantis simfonijos muzikos, galima išsivaizduoti vokiečių muzikologo nurodytus orientyrus, bet taip pat sėkminges galima jų ir nepaisyti. Simfonijos muzika ir be pasiūlyto siužeto yra labai turtinga ir uždegant. Jėgos, ryžto, o

greta – nepaprastai sukauptos Beethoveno lyrikos ir šmaikštus humoro, trykšančio iš *Scherzo* ir finalo pagrindinių temų, visiškai pakanka, kad iðėmiai sektum itin pagavius muzikos vaizdus. Orkestras – styginiųkai ir visi pūtikai bei timpanistas – grojo labai gerai, klausydami vieni kitų, tiksliai perimdamai temas ir motyvus, sekdamai skoninguus ir neperdėtus S. Krylovo motus. Bravo orkestrui.

Apie Hummelį profesionalai ši tą žino, bet tikriausiai mažai kas yra iðėmiai klausėsis jo muzikos. Prieš kelis dešimtmecius teko lankytis simpatiškame mažyčiame Hummelio muziejuje, išskirtusime jo gimtajame name Bratislavoję. Muziejų apžiūrėjau, ten buvo gražų senų instrumentų, tačiau Hummelio muzika manęs tašyk visai nesudominio. Dėmesys tuo metu buvo sutelktas į tos epochos didžiuju, Mozarto, Haydno ir Beethoveno kūrybą. Turbūt panasių buvo ir su kitais kolegomis, juolab kad studijuojant Hummelio vardas suskambėdavo tik minėtų kompozitorų kontekste, tarp kitų to laikotarpio madingų virtuozių. Turbūt neužtektų gyvenimo, jei imtum giliintis į visų užmirštu, neretai „antarrūšių“ autorių kūrybą. Vis dėlto dabar, progai pasitaikius, buvo įdomu ir netgi naudinga pasiklausyti Hummelio muzikos ir pasidomėti jo asmenybe. Jo biografiją publika pa-skaitė programėlėje, o skaitytojams siūlau susirasti internete, tad stabtelėsiu prie kelių dalykų, susijusių su Beethovenu, kurio amžininkas jis buvo.

Mūza Rubackytė

M. VOROBJOVAITĖS NUOTR.

Kai septyniolikmetis Beethovenas pirmasyk atvyko į Vieną 1787 m., muzikos kūrėjų pirmose gretose buvo Mozartas ir Haydnas. Nežinoma, ar tašyk Beethovenui pavyko pa-skimbinti didesnei aristokratų auditorijai, spėjama, kad ne. Tačiau jis nebūtų galėję konkuruoti su vie-niečiams gerai pažįstamu ir garbi-namu fortepijono virtuozu Hummeliu, 1792 m. Beethovenas vėl atvyko į Vieną. Tapę Haydno ir Johanno Georgo Albrechtsbergerio moki-niu, jis susipažino su Hummeliu. Muzikų draugystė, trukusi iki pat Beethoveno mirties, tai nutrukdo-vė, tai vėl atsinaujindavo. Mat Beethovenas aštrai kritikuodavo ne tik kitus muzikantus, bet ir patį Hummelį. Po poros metų Beetho-venas taip pat jau buvo žinomas Vie-noje kaip puikus pianistas, žavintis ne tiek virtuožiskumu, kiek išraiškos jėga. Pianistų gerbėjai suskilo į dvi stovyklas. Hummelio garbintojai kal-tino Beethoveną, kad jis terorizu-

ja fortepijoną, naudoja per daug pe-dalo, taip sukeldamas netvarkingo triukšmo efektą, kuris nustelia bū-vu Mozartas ir Haydnas. Nežinoma, ar tašyk Beethovenui pavyko pa-skimbinti didesnei aristokratų audito-rijai, spėjama, kad ne. Tačiau jis nebūtų galėję konkuruoti su vie-niečiams gerai pažįstamu ir garbi-namu fortepijono virtuozu Hummeliu, 1792 m. Beethovenas vėl atvyko į Vieną. Tapę Haydno ir Johanno Georgo Albrechtsbergerio moki-niu, jis susipažino su Hummeliu. Muzikų draugystė, trukusi iki pat Beethoveno mirties, tai nutrukdo-vė, tai vėl atsinaujindavo. Mat Beethovenas aštrai kritikuodavo ne tik kitus muzikantus, bet ir patį Hummelį. Po poros metų Beetho-venas taip pat jau buvo žinomas Vie-noje kaip puikus pianistas, žavintis ne tiek virtuožiskumu, kiek išraiškos jėga. Pianistų gerbėjai suskilo į dvi stovyklas. Hummelio garbintojai kal-tino Beethoveną, kad jis terorizu-

ja fortepijoną, naudoja per daug pe-dalo, taip sukeldamas netvarkingo triukšmo efektą, kuris nustelia bū-vu Mozartas ir Haydnas. Nežinoma, ar tašyk Beethovenui pavyko pa-skimbinti didesnei aristokratų audito-rijai, spėjama, kad ne. Tačiau jis nebūtų galėję konkuruoti su vie-niečiams gerai pažįstamu ir garbi-namu fortepijono virtuozu Hummeliu, 1792 m. Beethovenas vėl atvyko į Vieną. Tapę Haydno ir Johanno Georgo Albrechtsbergerio moki-niu, jis susipažino su Hummeliu. Muzikų draugystė, trukusi iki pat Beethoveno mirties, tai nutrukdo-vė, tai vėl atsinaujindavo. Mat Beethovenas aštrai kritikuodavo ne tik kitus muzikantus, bet ir patį Hummelį. Po poros metų Beetho-venas taip pat jau buvo žinomas Vie-noje kaip puikus pianistas, žavintis ne tiek virtuožiskumu, kiek išraiškos jėga. Pianistų gerbėjai suskilo į dvi stovyklas. Hummelio garbintojai kal-tino Beethoveną, kad jis terorizu-

lydi sėkmę; J.S. Bachas taip pat buvo užmirštas, kol jis atrado Felixas Mendelssohnas. Bet nebūtinai tik sėkmę...

Taigi, Hummelio Koncerto atlirkimas tapo galimybė scenoje susitikti S. Krylovui ir M. Rubackytėi, kurie iki šiol drauge nėra muzikavę. Kita vertus, linksma, žaisminga, virtuožiskumo reikalaujanti muzika leido atlirkėjams smagiai pažaisti, o mes dalyvavome šiame žaidime. Pastebėjau, kad atlirkėjų požiūris į Hummelio muziką kiek išsi-skrybė: M. Rubackytė pirmenybė teikė virtuožiniams pradui, gausias gamas, *arpeggio* skambino kaip etiudus, neieškodama šioje muzikoje kokių nors užšleppto emocinio virpėjimo. S. Krylovas, pasitelkės lankstų frazavimą, kiekvienai temai stengėsi suteikti jausmingo saloniškumo. Kai kurios kūrinio temos, nepaisant gausių puošmenų, man pasirodė primityvokos, kaip kokie nieko ne-išreiškiantys grubokis ornamentai, kitos – prajuokino ir pralinksmino... Koncerte juntama, kad autorius for-tepijoną pažiusta geriau ir jam skiria daugiau dėmesio, o smuiko partija – nuosaikešnė, vietomis tarsi tik pri-tarianti for-tepijonui.

Apibendrindama pirmasyk atlirkito Hummelio dvigubo Koncerto išpūdžius turiu pabrėžti, kad kiekviena gyva pažintis su negirdėta muzika daugiau ar mažiau mus pratutina. Tai pasitvirtino ir išklausius raiškiai atlirką Hummelio kūrinį. Beje, gausiai filharmonijos auditoriai jis labai patiko, teko netgi par-kartoti finalinio *Rondo* fragmentą.

Baleto spindesys

Jurgita Dronina Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro scenoje

Skaidrė Baranskaja

Rugsėjo 25 d. Nacionaliniame operos ir baleto teatre susirinkusios publikos laukė tikra šventė – Jurgita Dronina atliko Odetas-Odilijos vaidmenį. Ir nors dar kartais užsicinio spaudoje Dronina pavadinama lietuvių balerina, šiuo metu ji atstovauja Olandijos nacionaliniam bale-tui ir visuose anonsuose rašoma – Jurgita Dronina (Olandija). Bet tai neliičina, atvirkščiai, net kelia pasididžiavimą – tarptautinis pripažinimas M.K. Čiurlionio meno mokykla baigusiai žvaigždei svarbus visai Lietuvos kultūrinei bendruomenei.

Dar besimokydama M.K. Čiurlionio meno mokykloje, o vėliau ir Miuncheno muzikos ir teatro akademijoje Jurgita skynė tarptautinius apdovanojimus, tarp kurių išpūdin-giausias buvo pirmoji premija tar-pautiniame baleto konkurse Grase (Prancūzija). Vėliau apdovanojimai pasipylė kaip iš gausybės rago – „Rotary“ premija, Louis Gallodier stipendija, „Danse Open“ festivalio

ninos partneris Isaacas Hernandesas (princas Zigflydas). Nepapras-tai gražaus, subtilaus sudėjimo, ne-priekaištingai valdantis klasikinio šokio techniką baleto šokėjas. Vis dėlto greitai tampa akivaizdu, kad I. Hernandesas – tik žvaigždutė, be-sisukanti tikros žvaigždės orbitoje. Per daug subtilu, per mažai aki-vaizdu, princas dėl savo netinkančio V. Okunevo scenografijai kostiumo tarsi susiliejo su aplinka ir galbūt vien todėl buvo sunku žavė-tis šio šokėjo kuriamu vaidmeniu. Nuo pat pirmo pasiūlymo vaidmenių bū-dingas ilgesys ir liūdesys pasirodė per daug monotonika, dramatizmo stokojanti (o ka veikti kituose tri-juose paveiksluose?) vaidmens kon-cepcija. Jaunasis šokėjas galutinai „retušavosi“, kai į sceną iplaukė Zigflydo motinos vaidmenį kurianti baleto artistė Ana Baranova, matyt, sumaišiusi spektaklius. Tikra karaliénė pamotė iš vaikiško baleto

nickuo nesupainiojamas atlirkimo stilis sukuria stiprų traukos lauką, kuris įtraukinė balerinos biografija. Sukurti pagrindiniai vaidmenys ne tik svarbiausiuose klasikiniuose bale-tuose, bet ir iš tiesų novatoriškuose šiuolaikiniuose spektakliuose. Su-gebėjimas atskleisti choreografo su-manymus per savo individualybės prizmę, absoliučiai autentiškas, su

di veido mimika stipriai kontrasta-vio su subtilia Isaaco Hernandeso vaidmens traktuote. Nors ir galima kiek pakritikuoti, apskritai šokėjas iš Olandijos pademonstravo tikrai profesionalų baleto meną, o ir nuo-stabiuosius „Gulbių ežero“ *Adagio* traktavo labai įtikinamai.

Ne paslaptis, kad Piotro Čaikovskio „Gulbių ežeras“ – vienas iš labiausiai publikos gėidžiamų ir mėgstamų baleto spektaklių. Ne paslaptis ir tai, kad pagrindinė figūra šiame gotikinės mistikos apipintame spektaklyje, be abejonių, yra Ji – Gulbė. Tai Ji šios dramos stebėto-jui turi perteikti visą kūrinio roman-tiškumą, dramatiškumą, atskleisti muzikos gožį.

Jurgitos Droninos kuriama Gulbė – tikra Odeta! Labai sudėtingą choreografinį tekstą Jurgita visiškai nesunkiai įveikia, jis atrodo tik kaip priemonė kūnui parodyti menkiausius sielos virpesius. Droninos kū-rybinis aktas scenoje aprėpią viską –

NUKELTA | 3 PSL.

Nuo klasikinės iki šiuolaikinės muzikos

IV tarptautinio Šv. Jokūbo festivalio įspūdžiai

Rasa Murauskaitė

Festivaliai šiuo metu yra populiarus, bet nepaprastai margas kultūrinio gyvenimo reiškinys. Jų koncertus gali jungti įvairiausi aspektai, patraukiantys atitinkamą žiūrovą. Ieškant bendro vardiklio rugpjūčio 28 d. pasibaigusiam IV tarptautiniui Šv. Jokūbo sakralinės muzikos festivaliui, verta ji išreikštį ne tik žodžiai „choras“, „sakralinė muzika“ ar „bažnyčia“ – tai ir konkreti nuotaika, nuolatinis pakilumas ir džiaugsmingumas, šviesios emocijos, lydinčios iš koncerto į koncertą. Rodos, kad festivalyje buvo įgyvendintas įvairovės vienovėje principas. Viena vertus, pakankamai aiškūs koncepcijos remai neleidžia tikėtis juodos ir balto kontrastų, tuo labiau kad chorinė kūryba dėl pačios savo specifikos negali būti kardinalliai priešinga instrumentinei. Tačiau festivalių koncertuose pasirodė kolektivai vis dėlto buvo labai įvairūs ir dėl pasirinkto repertuarų, ir dėl pozicijos į chorinę muziką, turinčią ir galinčią skambeti tokioje specifinėje scenoje.

Iš koncertuose girdėtu lietuvių kolektivų šiek tiek didžiausiai įspūdžiai paliko kauniečių vokalinis ansamblis „Acusto“ (meno vadovas ir dirigentas Kęstutis Jakeliūnas). Išklaušius nepaprastai įvairią programą – nuo lietuvių iki užsienio kompozitorių, nuo Renesanso iki šių dienų muzikos – galėjo atrodyti, kad koncertas tarsi neturi bendros ašies, bet šiek tiek tokia kūrių mišrainė iš vėžių neišmušė ir netgi labai gražiai sugulė į organišką visumą. Toks sprendimas savotiškai įdomus, nes kiekviena kompozicija tarsi vis iš naujo kelia susidomėjimą, atnešdamas ką nors nauja ir netikėta, neleidama atitraukti dėmesio né akimirkai. Puikų toną vakarui davė pirmasis programos kūrėjas – Vaclavo Augustino „Anoj pusėj Dunojėlio“.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

senovės germanų legendos poezija, P. Čaikovskio muziką, puikią Levo Ivanovo choreografiją, galų gale žavėjimasi iš XIX a. mus pasiekusių šedevrus.

Be abejonių, tarptautinio pripažinimo sulaukus primabalerina kuria Gulbės vaidmenį vakarietiską stilistiką. Mums gal kiek neiprastai atrodo „džiazuojančios“ Gulbės rankos, kukli, subtili Princesės laikysena, tačiau tiesiog skulptūriška. J. Droninos penčių linija, gebėjimas dainuoti kūnų ir akivaizdus rusiškas kanonas tiks suteikia žavesio ir individualumo pačiam vaidmeniui. Įtikino ir Odilijos, kaip Odetos antipodo, vaidmens traktuotė. Šioje partijoje žaižaruojanti, techniškai sudėtinga choreografija kalba pati už save, todėl kartais šiek tiek perdetas demonstravimasis pakiša solistei kojų (vaizdžiai tariant) ir sugriaud-

Kompozicija, turinti lietuviškos magijos, o paprastai tariant, maloni aušiai, buvo labai suvoktai, jautriai bei žavingai atlikta. Vokalinio ansamblio profesionalumas jautėsi viso koncerto metu, nors labai norėdama visada rasi prie ko prikipti – labiausiai užkliuvo Ryčio Mažulio „Canon solus“ atlikimas. Tačiau ne visuomet šios smulkmenos svarbios, ypač kai bendra visuma nuoširdžiai pradžiugina.

Šaunu kauniečių kolektivo pasiodymą galima pavadinti preliedu į bene įsimintiniausią festivalio koncertą – švedų choro „Vocal art Ensemble of Sweden“ (meno vadovas ir dirigentas Janas Yngwe) programą. Viena vertus, kolektivas iš Geteborgo galėtų būti apkaltintas bandymu populiariomis priemonėmis pavergti publiką: buvo ir vadovo aranžuotą kūrių, kurių originalios versijos priklauso muzikantams, balsuojantiems tarp profesionaliosios ir populiariosios scenos, o ir kitu kūrių, bylojantis apie labai skaudžius dalykus, tikrai vertas bent kartą gyvenime būti išgirstas. Jo ugninė, stipriai emocija persmelkta dvasia įsimena ilgam. Verta pagirti choro solistę už įspūdingą ir sudėtingą partiją, kuriai tiko atlikėjos balsas ir suvokta emocija. Vien dėl tematikos unikalumo negalima užmiršti Imogenos Heap kompozicijos „Hide and Seek“ (chorui aranžavo J. Yngwe), kalbančios apie žiaurų amerikiečių elgesį su žemyno čiabuviais indėnais, bei Viennos Teng „Hymn of Action“, pasakojančio apie amerikiečių kompaniją, kuri sekia viso pasauly gyventojus. Atlikimą puikiai papildė ir išsamūs choro vadovo komentarai, leide geriau pažinti ir suvokti kickvieno kūrinio idėjas. „Vocal art Ensemble of Sweden“ koncertas veikiausiai išsišyrė tuo, kad žiūrovai galėjo išgirsti kitokią, kiek netikėtą šiuolaikinę choro muziką. Todėl festivalio kontekste ko-

Choras „Vilnius“ ir ansamblis „Musica humana“ uždarymo koncerte

V. DRANGINIO NUOTR.

tai vis vien neatstatotu to, ką buvo galima patirti klausant. Vis dėlto deira paminti įspūdingą ir emociskai stiprią kūbiečių kompozitorius Caxillo Alvarez „Lacrymosa“. Tai kūrinių, bylojantis apie labai skaudžius dalykus, tikrai vertas bent kartą gyvenime būti išgirstas. Jo ugninė, stipriai emocija persmelkta dvasia įsimena ilgam. Verta pagirti choro solistę už įspūdingą ir sudėtingą partiją, kuriai tiko atlikėjos balsas ir suvokta emocija. Vien dėl tematikos unikalumo negalima užmiršti Imogenos Heap kompozicijos „Hide and Seek“ (chorui aranžavo J. Yngwe), kalbančios apie žiaurų amerikiečių elgesį su žemyno čiabuviais indėnais, bei Viennos Teng „Hymn of Action“, pasakojančio apie amerikiečių kompaniją, kuri sekia viso pasauly gyventojus. Atlikimą puikiai papildė ir išsamūs choro vadovo komentarai, leide geriau pažinti ir suvokti kickvieno kūrinio idėjas. „Vocal art Ensemble of Sweden“ koncertas veikiausiai išsišyrė tuo, kad žiūrovai galėjo išgirsti kitokią, kiek netikėtą šiuolaikinę choro muziką. Todėl festivalio kontekste ko-

lektivo pasiodymą drąsiai galima pavadinti savotišku avangardu.

Vakaras su Šiaulių „Polifonija“ (meno vadovas ir dirigentas Tomas Ambrozaits) pradžiugino pasaulinė premjera – specialiai kolektivui parašytu kompozitorės Nijolės Sinkevičiūtės kūriui „Trijų ašarų motetai“. Premjeros faktas džiugus, nors pats kūrėjas gana tradiciškas, o savo nuotaika labai jau lyriškas, net sentimentalokas. Šiaip ar taip, choras triju dalių kompoziciją atliko profesionaliai.

Bene labiausiai festivalyje nuvylė svečių iš Lenkijos „Capella Musicæ Antiquæ Orientalis“ (meno vadovas ir dirigentas Leonas Zaborowski) koncertas. Iki koncerto publika šiuo kolektivu buvo sudominta: faktas, kad jie dainuoja stačiatikių sakralinę muziką, skambėjo labai įdomiai, net kiek egzotiškai. Juos išgirdus, pirmiausiai užkliuvo bendras atlikimo lygis. Trūko ir balšų lygumo (silpnoka atrodė vyrų grupė), ir muzikalumo, viškas skambėjo nepaprastai vienodai. Kolektivą užgožė kiti chorai, sužavėjė ir profesionalumu, ir sėkmigniau sudėliotomis ir atliktomis programomis. Kontrastą tik išryškinė kitame koncernte Vilniuje dainavęs stiprus choras iš Latvijos – vienas iš geriausių kolektivų kaimyninėje šalyje, garėjančioje aukšto lygio chorinė kultūra. Panašu, kad liaupsės latviams nebuvu perdėtos – choras „Daugava“ (meno vadovas ir dirigentas Jevgenijus Ustinskavas) pademonstravo aukščiausią meninį lygi. Jų programoje, natūralu, skambėjo nemažai latvių kompozitorų kūrių, tarp jų ir paties kolektivo vadovo kompozicijos, įdomios, nors pasižymintios gana tradiciška muzikine kalba.

„Daugava“ į vakaro repertuarą taip pat įtraukė Stačiatikių bažnyčios muziką, kurią manau, atliko sėkmigniau negu minėtas lenkų choras. Turbūt vienintelis svečių iš Latvijos koncerte užkliuves dalykas – pradžiuję vienos choristės solo atlikti kūrių. Dainuota ir akompanuota gana mėgėjiškai – šių numerių buvo galima atsisakyti.

Puošniausias festivalio vainikas – jo baigiamasis koncertas, skirtas Jo-

hanno Sebastiano Bacho muzikai. Jam ir muzikinės pajėgos buvo surinktos atitinkamos – su valstybiniu „Vilnius“ choru (meno vadovas ir vyriausiasis dirigentas Povilas Gylis) pasirodė ir senosios muzikos ansamblis „Musica humana“ (meno vadovas ir vyriausiasis dirigentas Algirdas Vizgirda), solistai Aistė Ruškienė, Vilija Mikštaitė-Mažulienė, Mindugas Zimkus, Steinas Skjervoldas.

Jeigu paskutinį festivalio koncertą turėčiau apsakyti vienu sakiniu, užtektų ištarti tick: klausytis Johanno Sebastiano Bacho muzikos bažnyčioje – stebuklas. Jo kūryba Dievo namuose atskleidžia ypatingai. Labai įtaigiai nuskambėjo kompozitoriaus kantata „Ich habe genug“ (BWV 82) – sužavėjo tick puikus „Musica humana“ atlikimas, tick įtaigus solisto Steino Skjervoldo, sėkmignai praturtinančio lietuvišką profesionaliosios muzikos sceną, pasirodymas. Vien instrumentinės muzikos mėgėjus barokiniu lengvumu, precizika ir žaismingumu pradžiugino J.S. Bacho Siuita Nr. 1 C-dur (BWV 1066). Festivalių užbainę monumentalus dylikos dalių J.S. Bacho „Magnificat“ D-dur (BWV 243). Didingos choro dalys puikiai atspindėjo džiugių sėkmignai praejusio, turtinčios muzikiniai įspūdžiai pažymėto festivalio nuotaiką – choras gražiai išprasmino visą kompozitoriaus muzikos stojoškumą ir stiprią energiją. Tiesa, solistų numeriai skambėjo įvairiai – vieniems pritrūko užtikrintumo, išbaigtumo, niuansų, o kiti skambėjo labai maloniai, su natūraliu lengvumu ir laisve, be kurios joks atlikimas negali būti sėkminges ir pasiekti aukščiausius Bacho kūrybos keliamus tikslus.

Vienus Dievas atveda prie muzikos, kitus muzika atveda prie Dievo. Per paskutinį festivalio koncertą teko išgirsti žmones šnabždanties, jog jie atėjo tikėdamiesi paklausyti mišių, o netikėtai pateko į koncertą ir jame pasiliuko, atidžiai klausęsi, žavėjos. Bacho muzika gérėjos pilneltė bažnyčia ir tai labai džiugina. Todėl viliuosi, kad pakilių džiaugsmo dvasią, kuri lydejo visą festivalį, žmonės nešiosis dar ilgai – kol ras, kas vėl šią šviesią emociją galėtų pakurstyti.

na spektaklio visumą. Akivaizdu, kad Jurgita Dronina teisingai susidėliojo akcentus, Odilijos vaidmeniui neleisdama sugriauti nepakartojamo Odetos sukelto įspūdžio. Baltoji Gulbė, jos meilė yra svarbiausia P. Čaikovskiui ir viduramžių legendos kūrėjams. Nepriekaištinga Odilijos technika, saikingai demonstruojamas juslingumas, aristokratiskos saloninės manieros, galų gale atvirkas dueto su princu moteriškumas pakankamai įtikina ir pavergia. Publikos pagyvėjimą sukelė ir retai mūsų teatre matomai 32 fuete. Nenuvylė ir LNOBT baleto trupės solistai ir artistai. Pirmo paveikslė *pas de trois* (Kristina Gudžiūnaitė, Gryte Dirmaitė, Romas Ceizaris) buvo sušoktas tiesiog nepriekaištingai ir nepadarytų gėdos jokiai trupėi. Andrius Žužalkinas (Juokdarys) nuskyne visas publikos simpatijas pirmame spektaklio paveikslę, bet toks jo ir darbas. Gediminas Bubelis (blogio genijus Rotbar-

tas) buvo tikrai įtaigus ir gręsminges. Gulbių – mergelių kordebaletas ir solistės pasirodė puikios baletinės formas ir šoko pilna sudėtimi, kas iki šiol mūsų teatre pasitaikydavo retokai. Pakylėjimas, magnetizmas sklidė nuo scenos į žiūrovų salę, vertė pažvelgti į šimtus kartų matytą spektaklį ir pajusti ji naujai.

Baletas – akimirksnio menas, scenejoje visiškai atsiskleidžiantis tik čia ir dabar. Užfiksotas įvairių šiuolaikinių medijų jis gali būti tik iš dailies atspindėtas ir pasiekti mus tik kaip atgarsis to dialogo, kuris įvyko tarp baleto kūrinio ir žiūrovo. Kartais pasitaiko labai įsimintinų ir parveikių spektaklių. Akivaizdu, kad personalios šiam procese vis dar vaidina labai svarbūs vaidmenys ir kad Žvaigždės savoka baletė dar gyva. Rugsėjo 25 d. matytas „Gulbių ečeras“ buvo būtent iš tų retų, įsimintinų spektaklių, nes Jame šoko Jurgita Dronina. Ir tampa ne taip svarbu, kokios šalies – Olandijos ar Lietuvos – pavadinimas rašomas šalia šio vardo.

7 meno dienos | 2014 m. spalio 3 d. | Nr. 34 (1095)

Nuspėjami žaidimai

Nauji filmai – „Lošėjas“

Živilė Pipinytė

Filmo „Lošėjas“ (Lietuva, Latvija, 2013) kūrėjai – režisierius Ignas Jonynas ir scenaristas Kristupas Sabolius – émési iki šiol lietuvių vaidybiniame kine beveik nelieastos, bet itin aktualios temos: kaip politinės santvarkos transformacija palietė kasdienį gyvenimą ir cilinių piliečių likimus. Nežinau, kodėl jos iki šiol bijo lietuvių rašytojai ir filosofai bei kitokie menininkai, nors suvokti lietuviškos transformacijos ypatybes, mano galva, – vienintelė galimybė pradeti iš esmės kurti naują valstybę, apie kurią paskutiniu metu tiek daug kalbama. Transformacijos tema galima užčiuopti paskutiniuose Šarūno Barto filmuose, bet specifiški režisieriaus personažai neleidžia perteikti visų su ja susijusių problemų.

Šiuo požiūriu „Lošėjo“ personažai – medikai, kurie priversti kovoti ne tik už pacientų, bet ir už savo išgyvenimą, parinkti tiksliai. Vienos svarbiausių profesijos žmonės filme rodomi kaip marginalai – jų kalba, reakcijos, pasilinksminimai nelabai skiriasi nuo uosto darbininkų, kurie prisidės prie gydytojo Vincento (Vytautas Kaniušonis) sugalvotu lošimo iš žmonių gyvybių. Visuotinis nuskurdimas palietė ir uostamiestį,

kuriame vyksta filmo veiksma. Paramedikams nuolat tenka susidurti su prostitutėmis, įtartinais jų klientais, desperatais, savižudžiais. Normalumo savyoka šiam ekstremaliam pasauliui, kurio svaigulį nuolat pabrėžia į visas puses besiskantį išterška Jano Egličio kamera, neegzistuoja, tad Vincento sugalvotą lošimą galima būtų pateisinti.

Galima būtų, jei ištinkintų paties gydytojo istorija. Filmo kūrėjai taip pasitiki savo rėksmingo stilus įtampa, kad net nesistengia paaiškinti, kas īvyko Vincento gyvenime, kad geriausias ligoninės diagnostikas (tam reikia didžiulio ižvalgumo, partities, išminties) tapo lošėju ir šantažistu, kuriam svarbūs tik pinigai. Kaip personažas Vincentas lieka statūkas visą filmą, tai pabrėžia ir jo agresija – vienintelis būdas reaguoti į pasaulį. Labai salygišką personažo „atsivertimą“ vis dėlto laikyti tik duokle kokinis nors „scenarijų gydytoj“ patarimams. Tačiau patarimai labiau būtų praverte logiškai rutuliojant siužetą, nes neatsakyti klaušimų, ypač susijusių su Vincento pavogtais pinigais, filmo pabaigoje lieka ne vienas.

Panašiai kaip su Vincentu, atsitiuko ir su kita pagrindine filmo heroe Ieva (Oona Mekas). Kaip nebe pirmos jaunystės moteris liko be na-

mų, kodėl ji galiuusiai atsisako gelbėti savo mirštantį sūnų, – tik keli klausimai, kurie lieka neatsakyti. Gal todėl aktorė vienodai neįtikina įtampa ir lyrinėse, ir dramatiškose scenose, matyt, jis tiesiog nežino, ką iš tikrujų jaučia Ieva. Rizikinges (nors, žinoma, sukeliančis efektą – paties Jono Meko duktė!) atrodo ir sumanymas pasikvesti amerikietę, kuriai jos herojės patirtis ir mentaltetas, man regis, liko didelė mislė. Kita vertus, gal aktorei tiesiog priėmė profesinės meistrystės.

Ryškiausia transformacijos pasiekė įvairių Rytų ir Vidurio Europos šalių kine – ne tik naujos problemos, bet ir nauji herojai. Šio požiūriu Vincentas ir Ieva neatveria nieko naujo, tik pratesia lietuvių kino tradiciją neva daugiauprasmiskai tylėti ar agresyviai išlieti susikaupusius jausmus. Su „Lošėjo“ personažais susijęs emocijų sluoksnis lieka paprasčiausiai dekoratyvus ar net pernelyg barokiškas.

Galiu suprasti, kodėl Jonynui ir Saboliui nerūpi psichologizmas ar įtikinami poelegių motyvai. Jie pasitiki savo noru prirenkti, nustebinti žiūrovus gausiomis „išorinio poveikio priemonėmis“: banalia garsia muzika, išraiškingais triukšmais, muštinėmis, nuogais negražiaiš kūnais, nejaukiomis ir iš tikrujų atmo-

sferą tiksliai kuriančiomis filmo spalvomis, bet pirmiausia – mirtimi. Šių dienų kine (ypač debiutantų filmuose) mirtis yra privaloma, nes tai pats įtikinamiausias argumentas. Kartais kitų paprasčiausiai ir nebūna. Deja, jis jau tapo nusibodusiai klišė. Todėl filmas pernelyg greitai tampa nuspėjamas. Tariamas montažo dinamiškumas ir kitokie efektais (pavyzdžiu, vaiko mirtis) nepaspelia nuolat atsiveriančių tuščumų.

„Lošėjas“ siekia pritrenkti ties tauba riba balansuojančia žaidimo mirtimi tema, kuri prieikus (arba gerai pasistengus) gali būti interpretuojama ir kaip filosofinė metafora, ir kaip patogi asociacija (užtenka prisiminti, koks iki šiol kine populiarus Fiodoro Dostojevskio „Lošėjas“). Idėjų, matyt, ieškota visur, bet turbūt labiausiai kūrėjams imponavo postmodernistiškas dviprasmiškuumas. Jie neslepia ir savo sinefilijos:

jiems neduoda ramybės Orsono Welleso „Pilietai Keinas“, nes kam tada gydytojų susirinkimo scenoje būtų prireikę filmuoti salės lubas – tik tam, kad akivaizdesnis taptų erdvės ankstumas ir sovietmečio interjerai: praečių laikas, kuriame užsiliko medicinos sistema? Tačiau „Lošėjas“ galiausiai lyg spąstuose ištringa postmoderniame kine, kur nebeliko naujų idėjų, tik be paliovos dauginamos senos ir taip pat be paliovos žaidžiamas formomis ir prasmėmis.

Reikia būti labai drąsiams, ambicingams ir pasitinkiniams savimi, kad išsius metus kaip patį geriausią lietuvišką filmą reklamuotum šiuolainio „art-house“ klišių rinkinį. Analizuoti klišės ar jas sureikšmini – atsiprašau, bet tai siaubingai nedomus užsiemimas. Todėl palaukiu kito filmo. Gal Jame bus kas nors pasakyta ir „nuo savęs“.

S. SIRUTAVIČIAUS NUOTR.

moteris. Prieš spektaklį režisierius kalbėjo, kad žiūrovai galės patys apsispresti, kas tos nykstančios rūšys. Atrodo, kad taip kalbėta, nes kūrėjai patys nesugebėjo išsirinkti ar, dar blogiau, nesuprato, apie ką gi iš tikrujų kalba. Vien žavaus, lengvai bet kokiai interpretacijai pasiduodančio teksto nepakanka spektakliui sukurti. Nepakanka ir daug kartų įvairių režisierių spektakliuose matytų mizanscenų. Kaip ir tvarkingai išdeliotų scenų, vaizdų bei garsų ar aiškių skaitomų tekstų.

Labiausiai trūko aiškios pozicijos, su kuria būtų galima sutikti arbą ginčytis. Kas dar, be tos ugninės salamandros, yra laikoma nykstančios rūšimis? Ar tai idealistas menininkas, pavargęs nuo nuolatinio pinigų trūkumo ir svajontis apie buvusio klasės draugo gyvenimą? Ar tai Janas, nesiskaitantis su niekuo, su jokiais idealais, bet brangiantis mokyklas laikų draugystę ir niekur gyvenime nerandantis nieko tikro? O gal tai vis dėlto vartojama lotynų kalba? Svarbiausias spektak-

(Ne)išnykti teatre

Rolando Atkočiūno spektaklis „Nykstančios rūšys“ Jaunimo teatre

Kristina Steiblytė

Nykstančios rūšys yra saugomos. Irašomos įraudonasių knygas, apgyvendinamos rezervuose, veisiais. Čekų dramaturgas Petras Zelenka prieš kelerius metus parašė pjesę apie nykstančiuosius. Tik ne apie kokius nors augalus, paukščius ar dumblius, o apie *homo sapiens* – vieną sudėtingiausią, pavojingiausią žinduolių. Tiksliu, apie tam tikras jos atmainas: kuriančias, griaunancias, tikinčias, neišduodančias savo vertybų.

Pjesėje pasakojama istorija apie du draugus, sėdėjusius viename mokyklos suole ir po daugybės metų vėl susitikusius. Jiržis Čejka, vadintas Džeremiu, – fotografas. Jo nuotraukos lyg ir geros, bet pinigų nėra. Džeremio fotografija humanistiška: jam svarbus žmogus. Tačiau jis geria, yra neįstikimas ir galiausiai parsiduoda, nors niekina parsidavėlius.

Jo mokyklos laikų draugas Janas dirba didelai vaistų gamybos įmonei, padėdamas parduoti vaistus ir nesigilindamas į jų poveikį. Džeremis jį laiko niekšu parsidavėliu, mat jis neturi principų. Tačiau, nors niekina jį, pasvajoja apie buvimą jo vietoje.

Janas finansuoja ugnių salamandras zoologijos sode. Jis nėra pats gražiausias gyvūnas, tačiau jis išlikimui

iškilęs pavoju. Jis ją globoja, taip tarsi norėdamas prisijungti prie rūšies išsaugojimo. Jis mielai pasištengtų ir dėl dar vienos rūšies išlikimo: idealistų. Tačiau paaiškėja, kad ši rūšis itin reta.

„Nykstančios rūšys“, regis, labai tinkamas kūrinių jaunimui: kalbama apie idealus, idealistus, tikėjimą, nesėkmes, pinigų trūkumą. Ir, kas dar labiau traukia, – nėra jokių herojų. Deja, Jaunimo teatras jau seniai nebetraukia jaunimo. Gal todėl svarstymams apie draugystę ir vertėbes tinkamas tekstas buvo pastatytas kaip liūdnas pasakojimas be jokios pozicijos, ne visai aiškiai vidutinio amžiaus publikai, kuri norėda mačias savo prasmę.

Nors spektaklio erdvė, primenantį ir ligonių, ir sterilių modernų interjerą, švari ir tvarkinga (scenografas Marijus Jacobkis), joje visko kiek per daug: ir biuro kampas, ir svetainės erdvė, ir dušas, ir Džeremio studija su fotoiranga, ir visai neįreikalingos (nes spektaklyje nieko neveikia ir nereiškia) baltos lubos. Scenos gilumą užpildančios projekcijos spektakliui suteikė spalvų ir gyvumo (videodizaineris Šarūnas Mikulskis), tačiau videoprojekcijos buvo reikšmingos vos keliose scenose. Visą kitą laiką jos tiesiog šmėžavo scenos gilumoje.

Patys aktoriai taip pat dažnai atrodė tik scenoje šmėžuojantys, istoriją pasakojantys objektais. Pavyzdžiu, Alekso Kazanavičiaus Džeremis – truputį išsiblaškęs, romantiskai pašiaušusiai plaukais, nuolat rūkančios menininkas. Janas (Nerijus Gailiauskas) – kostiumuotas didelės bendrovės darbuotojas, kuriam aktorius suteikia jautrumo, iš salto ciukino paverčia jį idealizmui iššūkį metančiu, tikėti norinčiu žmogumi. Nuolat verkšlenantis (iki kol gauna Gandžio vaidmenį reklamoje ir pradeda pamokslauti) Jano draugas Hanka (Saulius Sipaitis), aprentęs juoda vakarine suknele, šioje istorijoje téra statistas. Džeremio žmona Jana (Neringa Varnelytė) blaškosi tarp vyrų, pinigų troškimo ir alkoholio, bet spektaklyje tam jokio aiškesnio motyvo nėra. O dar labiau jokios yra Michaela bei Eva (Rasa Marazaitė): tiesiog flirtuojančios, pavydžios, kvailokos, ne itin sekmingai regzti intrigas mėginančios moteriškės.

Jaunimo teatro aktoriai yra sukūrė jdomių vaidmenų. Tad gaila buvo

žiūrėti į besimaivantį, štampuotą

Sergejų Ivanovą (juk jaunas kurybininkas turia būti itin manieringas ir kalbėti paplonintu balsu!), vieną po

kitos cigaretes traukiantį A. Kazanavičių ar tiesiog scenoje būnančias

4 psl.

7 meno dienos | 2014 m. spalio 3 d. | Nr. 34 (1095)

Priešprieša tik pavadinime

Paroda „Menas vs dizainas?“ ir Eglės Ridikaitės personalinė paroda Gdanske

Danutė Gambickaitė

Gdansko ir Vilniaus bendradarbiavimas užsimezgė prieš maždaug dešimtmetį, pasirašius miestų bendradarbiavimo sutartį. Be sutarties iš jaukaus renginio „Vilnius Gdanske“, kažin ar kas besietyt šiuos du labai skirtingus miestus. Kaip ir kasmet, rudenio buvo išsiesta šiek tiek vilnietiško meno, tiksliu, dizaino, o dar tiksliu tariant – ir to, ir anō.

Šis tekstas kaip tik ir yra apie tą ir aną. Paroda „Menas vs dizainas?“ kalba apie vis dar aktualią dilemą, su kuria susiduria dizaino objektais, pretenduojuantys tapti meno kūriniais, arba taikomajai pobūdij turintys meno kūriniai. Tekstilės baruose ši dilema buvo gaji nuo 10-ojo dešimtmiečio pradžios, kai į šiuolaikinio meno lauką išveržė aktyvios ir drąsios tekstilės memininkės Eglė Ganda Bogdaničienė, Vita Gelūnienė, Lina Jonikė etc. Su savo kūriniais jos žygiavo užtikrintai ir intriguojančiai spredamos socialines temas, moteriškos tapatybės klausimus, maištaudamos, kritikuodamos. Regis, niekam nekilo klausimų, ar jų kūryba yra per mažai „meniška“ (ką tai reiškia?) arba pernelyg „dizaineriška“. Šimtą kartą apmasyta ir permastytą tekstilės prigimtis, kaip rodo paroda „Menas vs dizainas?“, vis dėlto dar kelia daug klausimų.

Tačiau šiandien išgirsti šią dilemą yra keista: regis, viskas užsiliūliavę, susijungę, persidengę, o svarstydamis apie objektą dažniau galvojame, ką jis sako, kaip veikia, o ne kam jis priskirti. Kita vertus, visos disciplinos, turinčios stiprų taikomajį pobūdį, neišvengiamai pakliūva į tokį svarstymą ir abejonių liūną. Turbūt tokia jų lemtis, bet kiek galime pasikliauti tokiomis abejonėmis, juk visada atsiras abejonai. Klausimas, ar verta tas abejones problematizuoti, kitaip tariant, „imti į širdį“?

Prisipažinsiu, kad iš pradžių išgirdusi apie parodą „Menas vs dizainas?“ pamaniau – nejaugi vėl bus kalbama apie tą jau labai pabodusią taikomųjų menų dilemą, liūdima dėl tekstilės (ne)meniškumo? Malonai nustebau, kad nors parodos pavadinimas kelia įtampą ir nėrimą, kūriniai ir menininkai labai atsipalaivedav. Toji dilema jiems visai neskaudi, jie supranta jos beprasmiškumą ir tuo mėgaujasi. Visi parodoje esantys kūriniai: Severijos Inčirauskaitės-Kriaunevičienės kilmė iš megtinių, šiaisiai metais gavę geriausio dizaino apdovanojimą, Linos Jonikės videofilmas, kuriami pasitelkiant minimalizmo estetiką vaizduojamas natūralus marginimo būdas, Eglės Gando Bogdaničienės apsuvinėti, gėlytėmis ir įvairiais raš-

tais marginti biurokratiniai dokumentai, Kazimiero Inčirausko megztinis ir videofilmas, kur susipina drabužių dizainas, lietuvių liaudies menas ir kompiuteriniai žaidimai, Egidijaus ir Remigijaus Praspoliauskų („Mother Eleganza“) provokuojančias piešinius marginti marškinėliai, Aleksandro Glušinaitės kombinezonai – puikiai veikia ir kaip dizaino objektais, ir kaip meno kūriniai. Tas savo iškai optimistiškas jų būvis griauna sofistikuotą ir banalią meniškumo priešpriešą su nemeniškumu, taigi ši lieka tik parodos pavadinime.

Kitas Vilniaus fragmentas Gdanske – Eglės Ridikaitės paroda „Palikimas. Babutas skrialas“. Už šį kūrinių ciklą tapytoja šių metų meno mugėje „ArtVilnius“ gavo geriausios menininkės apdovanojimą. Tai serija, kurioje menininkės sėb būdinga maniera nutapo, tiksliu tariant – nupurška aerozoliniai dažais, pasitelkusi savo pačios kurtą trafaretą, iš močiutės paveldėtą skarelių kolekciją. Idomu, kad autorė, panaudodama gatvės menui būdingą raiškos būdą, atkuria labai subjektyvias asmeninės patirtis. Savo močiutės skareles Ridikaitė gerai žino, visos jos nučiupinėtos, nužiūrėtos, dėvėtos tam tikromis progomis, veikia kaip įvairių atsiminimų dirgikliai. Žiūrovas jaučia, kad jam suteikta galimybė prisiliesti, pamatyti labai

Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, „Repeated“. 2014 m. A. BOGDANO NUOTR.

subjektyvų ir asmenišką dalyką. Asociacijos ir atsiminimai, kurie atsiranda Eglės atmintyje žiūrint į skareles, į kupiškėnų tarme užrašytus pavadinimus, mus nežinomi ir gal net neįkandami, bet ta žinojimo įtampa, kad jie tikri, yra kūrinio stiubybė. Nejučiom pradedai įsivaizduoti, kokia ta Eglės bobutė buvo ir kaip ryščio skareles. O visos jos atkurtos lygiai tokios pat, kokias Eglė paveldėjo, nudėvėtos, su atplyšusiais kampais, susitraukusios nuo skalbimo. Idomus ir lingvistinis šio kūrinio sluoksnis – kaip pati Eglė sako, kupiškėnų tarme įdomi tuo, kad yra gruboka: „Esu skaicius etninės kultūros specialistės Palmiros Keršulytės minčiu – ji teigia, kad patys kupiškėnai

savo kalbą apibūdina kaip stačią, ruopią, sakosi kalbantys stačiokiškai, aštriai. O balsų e, ē vertimas į a žodžio gale ir prieš kietąjį priebalsį galbūt siekia dar sėlių laikus... Artima man ši tarmė, nuo pat vaikystės skambėjusi ausyse.“ Nesunku pastebėti, kad visa Eglės kūryba šiek tiek kuškietiška – atvira, rupi, gili.

Eksponatai, atkeliauvi iš Vilniaus į Gdanską, šiaisiai metais buvo vienaip arba kitaip susiję su tekstile. Parodoje „Menas vs dizainas?“ tekstilė veikė tiesiogiai, o štai Eglės Ridikaitės parodoje – kaip vienas iš išeities taškų. Nežinau, kiek svarbu parbėžti mediją, formą, discipliną ir ieškoti tekstiliškumo. Bet juk medijų savirefleksyumas ir yra įdomus.

Juvelyrinis manifestas

Beno Stašausko paroda „Pikas 1.2“ VDA galerijoje „Argentum“

Kristina Stančienė

Dar 2009-aisiais „Mados infekcijos“ talentų paeškos konkurse juvelyras Benas Stašauskas kartu su vyriškos mados kūrėju Dainiumi Bendiku pristatė drabužių ir surrealistinių aksesuarų kolekciją, atkreipusią publikos ir specialistų dėmesį. Joje keistai pynėsi tikri šiuolaikinio pasaulio daiktai ir ironiškos ju parodijos, kvestionuojančios įprastus elgesio stereotipus ir dizaino kūrių pristatymo žanrą. Naujausia Stašausko paroda „Pikas 1.2“ tarsi tėsiai tada pradėtą liniją – stambios, masyvios, utriuotos žiedų ir vėrinių formos jų nešiotoui išties su teiktu neįprasto išskirtinumo. Tai jau nebe „virpilaitiškas“ papušalas – „priekūnis“, bet kur kas radikalesnė juvelyrinio dirbinio forma. Greičiausiai – nedidelė skulptūra, ne tik parbėžianti dėvinčiojo charakterį, bet ir veikianti kaip savarankiškas meninis objektas.

Paroda atskleidė, kad ankstesnį išraiškos brutalumą juvelyro kūryboje pamažu keičia gamtos pasaulio įspūdžiai, kurių jis, matyt, iki soties pasižėmė keletą metų gyvendamas ir kurdamas Islandijoje, Reikjavike. Stašausko kūriniai – tai miniatiūriniai gamtos pasaulio modeliai.

Juose nereikiėtų ieškoti simbolikos ar mistinių elementų – gamtos ženklai yra tiesiog išpausti ant žiedų paviršių. Tai samanų, kerpių spurgeliai, vandens išgraužti akmens plyšiai, tarsi iš vandenyno kyšančių uolų fragmentai, nuskalauti bangų, sustingę lavos luitai ar ryškiaspalviai koralai. Natūros dvelksmą šie kūriniai skleidžia ir abstrakčiai perteikdami esminės jos prieštaras jėgas – veržlumą ir ramybę, potvynius ir atoslūgius, kaitrą ir šaltį. Tačiau šiaurietiškos gamtos užuominos parodoje neužgožia urbanistinio, ekskluzyvo pasaulėvaizdžio, kuris žavėjo debiutiniam menininko sukurtų uolų atbrailą čia dunkso ir pilki betono luitai iš mūsų gyvenamos pramoninės aplinkos, stebuklingu būdu išitenkantys miniatiūrinėse juvelyrinės formose. Gamta ir keisti jos radiniai, pavyzdžiai, jūros pakrantėje po kojomis neva pasipainiojės delfino dantis yra kultūros ir natūros darinys. Iš sintetinių medžiagų liedamas gamtos formas, Stašauskas kuria įtikinamą pasaką apie Islandiją.

Savo kūrybinę ideologiją menininkas išdėstė parodą lydinčiamė manifeste, kurį perskaicius aiškėja, kad šią papuošalų kolekciją koncep-

tualizuoją ne tik „pigiu“ sintetinių medžiagų pasirinkimas, bet ir simpatijos dadaistiniams judėjimui. Klasikiniai dadaistų kūriniai siekė išmušti iš vėžių publiką, keisti jos estetines vertėbes, o juvelyrinė Stašausko „nota“ apeliuoja ir į ekologinę, ekonominę pasaulio savimonię. Menininkas kvečia susimąstyti, ar neprislėgs kada mūsų visų tonos nesunaikinamo plastiko. Jis pabrėžia – šios medžiagos perdibimas neįšvengiamai tėra tik naujo daikto sukūrimas. Kartą paleistas į pasaulį, šis jau nickada nebešyksta, nesuya. Tačiau į civilizacijos pačią sau paspėstus spąstus juvelyras siūlo žvelgti optimistiškai – reabilituojant sintetinių medžiagų vertę, plėčias panaudojimo galimybes ir estetines savybes.

Pasak Stašausko, aiškiai linkusio nepaviršutiniškai gilintis į meninius ir socialinius kūrybos aspektus, jo papuošalų kolekcija, be kita ko, kalba apie „girgždantį kapitalizmą ir nestabilią egalitarinę sistemą“. Tačiau estetika bei tradicinės juvelyrinės formos čia taip pat neleika nuošalyje. Parodos „Pikas 1.2“ pagrindą sudaro žiedai, nemažai jų – dvigubi, skirti keliems pirštams sujungti, sunerti draugėn. Tokiu būdu archaiška, simbolinė krūvų nešanti ju-

velyrinė forma igauna ir gynybinę funkciją, nes didžiulės masyvių žiedų akys kick primena kastetą. Juodai labai daugelio žiedų paviršius šiurkštus it švitrinis popierius ar žyvnuota driežo nugara.

Kad ir „apauginęs“ savo kūrinius įvairiausiomis prasmėmis ir potekstėmis, juvelyras primena, kad tai kartu ir daiktai, skirti žavėtis ir žavėti. Tam pasitarnauja ir jo paties surukta puiki šios nedidelių parodos ekspozicija – lengva, dvelkianti pajūrio gamta. Iš medinių lazdelių sukaltos bures primenančios trapios konstrukcijos ir ant ištempto balto audinio nerūpestingai pažertai žiedai kviečia liesti, tirti, matuoti... Beno Stašausko kūriniams šis žiūrovo ir darbo „susipažinimo“ etapas labai svarbus, tiesiog būtinas. Masyvūs „akmeniniai“ sintetinės materijos gabalai pasirodo besą lengvi, vienai nenusveriantys nešiotojos (-o) delno ar kaklo. Kita įsimintinė jų savybė – milžiniška „skulptūrinė“ potencija. Daugybę kartų šios kūriniai išsidinę, išvystume tobula formą; savo „skulptūriškumo“ šie žiedai nenustoja ir užmauti ant piršto. Dar vienas atradimas – puikiai atrodo ne tik geroji tokio papuošalo pusė, t.y. ta, kurią matome viršutinėje „reprezentacinėje“ delno da-

Benas Stašauskas, žiedas

lyje, bet ir vidinė, kurios paprastai niekam tyčia nedemonstruoja. Mat vietoje įprasto žiedo apskritimo Stašauskas dažnai lieja grubokus keturkampius, kurie stebétinai natūraliai prisitaiko prie rankos anatomijos. Be to, „gamtišką“ ar kick siurrealistinį šiu juvelyrilos kūrinį pasakojimą pertraukia erotiškos spalvinės iškrovos, paviršiai, gundantys liesti ir glostyti, tarsi apeiliuojantys į mūsų libido.

Beno Stašausko juvelyrilos kolekcijoje yra „pankiško“ kai kurių objektų neįsaugtumo. Potencialios šiu papuošalų nešiotojos (-o) vietoje galima būtų niurzgėti dėl didokų, o kartais – per mažu standartiniams pirstams žiedų akių, ne visada tobulai patogių formų. Tačiau pagrindinė juvelyrinio manfestu idėja – įtaigi ir pavykusi. Šios kūrybos atvejis patvirtina, kad dabanties menininkas gali ne tik sujungti jau egzistuojančias formas, idėjas ir medžiagas, bet ir sukurti naują požiūrį.

Paroda veikia iki spalio 10 d.

Vertimas kaip kenkimas

Paulina Pukytė

Kalbėsiu ne apie literatūros, o apie įvairių kultūrinės ir informacinių tekstu bei filmų vertimus ir kaip jie veikia originalių lietuviškų kūrinių kalbą. Mančiau, kad pagrindinė vertimo savybė yra ši: vertimą labai sunku patikrinti. Reikia ne tik suvokti to poreikį, ne tik papildomų resursų, kurių niekas nenori skirti, bet ir užtikrinto dvikalbio tikrintojos. O kas gali tokį garantuoti? Galbūt ir tą tikrintoją reikėtų tikrinti? Ir taip iki begalybės. Nepatikrinas reikalas. O kenkimas – tai naujojimasis šia vertimo silpnybe.

Kenkimas vertimui gali būti labai įvairus. Bent vienu atveju jis gali būti netgi teigiamas – tai švelnus ir beveik nepastebimas kokio nors retrogradiško (pvz., mizoginiško) dalyko tekste pavertimas pažangiu. Kur tai galėtų būti taikoma? Pavyzdžiui, verčiant filmus ar knygas vaimams.

Bet dažniausiai kenkimas kenkia. Pradėkime nuo vertimų iš lietuvių į anglų kalbą. Tokių vertimų lygis Lietuvoje, nebijo kime to žodžio, apgaličtinas, nes juos pas mus dažnai vis dar kažkodėl atlieka ne tik lietuvių, bet lietuvių, neturintys patirties gyvos anglų kalbos aplinkoje.

Kai gauname elektroninį laišką iš pažiastamo, kad jam / jai užsienyje atsitiko nelaimė ir skubiai reikia pasiskolinti pinigų, arba iš savo banko, prašančio „patvirtinti“ konfidencialią informaciją, iš ko atpažiame, kad tai apgaule? Be abejo – iš netaisyklingos kalbos. Tačiau, regis, visiškai niekam nerūpi, kad būtent tokia anglų kalba „puošia“ daugybę Lietuvoje išleistų (bet numatyti platinės auditorijai) meninių ir informacinių leidinių. Nekalbant apie kokią nors gėdą dėl neprofesionalumo, tai paprasčiausiai nereduoda norimos informacijos, nes tokia „anglų“ kalba anglakalbiui dažniausiai yra tiesiog nesuprantama.

Šiuo metu labai populiarū nuostata, kad geriau padaryti blogai, negu išvis nedaryti, mano manymu, yra klaudinga. Sakyčiau, atvirkšciai – geriau nieko, negu blogai. Jei nėra tinkamo vertėjo, nėra lėšų apmokėti tinkamam vertėjui – geriau neversti iš viso, nes visos tos lėšos, sukištinos gražiam reprezentaciniams leidiniui, irgi nucina niekais, kai jį pagadina tas šaukštasis deguto.

Bet čia turbūt koja pakira nesupratimas, kad yra labai sunku suprasti, ką reiškia nesuprasti. Štai puikios parodos pavadinimas: „Šlovė buvo ranka pasiekiamą“, kuris, neabejoju, buvo svarbi tos parodos dalis. Išleistas smagus ir informatyvus dvikalbis gidas po parodą. Tačiau kodėl angliskas parodos pavadinimas virto visai ką kita sakančiu ar netgi nelabai sakančiu „Glory was at the fingertips“?

Jau kartą rašiau ir apie Lietuvos laikštingalos, kuri netapo kažkuriu „Eurovizijos“ konkursu nugalėtoja,

tinklapyme įsivėlusią ne tik apmaudžią, bet netgi nepadorią vertimo klaidą. Dainų melodijos, užuot „nuskaidinusios sielą į prancūziškų romanų pasaulį“, tą sielą „defekavo“... Visiškai nenoromis prie defekacijos temos teks dar sugrižti.

O kaip mums sekasi su vertimais iš anglų į lietuvių kalbą? Man vienas iš iuokingesnių pavyzdžių – tai istorija apie Jézaus nagus (sakyčiau, ne blogesnė už Mozés ragus), kur kažkas troško „ištrauktis nagus („nail“ – ir nagas, ir vinis) iš Jézaus delnų“ (filme „The Libertine“ – išversta buvo, rodos, „Pasileidėlis“). Kitų pavyzdžių toli neieškojau – už jų tiesiog užklivo akis, nes tokiai pilna ant kickvieno kampo. Kai kurie iš jų – tyčiniai. Kas galėtų suprasti, apie ką yra negrozinė knyga, kuri lietuviškai vadinas „Bumpologija“? Būtina ne-

bą pradėjau vengti nuo tada, kai perskaiciau išverstą tokį sakini: „Ji pilna mėšlo“ – čia, beje, ne apie koski statinę, o apie moterį. Ką tai reiškia? Galima atspėti, kad tai pažodinis vertimas iš anglų posakio „full of shit“, kuris reiškia „mala šūda“ (meluoja, nusišncka). Tinkluose kolega pasidalino viena kažkine išversta išstrauka, kaip paaikškėjo, iš Flauberto: „Mes šokame ne ant ugnikalnio kraterio krašto, bet ant medinės išvietės sedynės, kuri, man regis, visai sutrešusi. Netrukus visuomenė igrius ir nugarmės į devyniolikos šimtmečių mėšlo krūvą. Bus daug riksmo.“ Iškart pasirodė visiškai teisingi komentarai: žmogaus išmatos nevadinamos mėšlu!

O dabar norčiau pacituoti iš gera žinomo lietuvių rašytojo naujaujio romano. Romano veiksmas

Na o vertėjams iškyla problema – ką daryti su gausiais angliskais keiksmažodžiais? Juk neversi į rusiskus. Taigi anglisko necenzūrinio priežodžio „shit“ vieton stoka „mėšlas“, ypač jau minėtasis „o, mėšlas!“, – gal ir kokių nors pernelyg uolių redaktorių dėka? Juk jeigu angliskai vartojamas žodis *shit*, tai akivaizdu, kad jis yra necenzūrinis, kaip ir *shdas*, tai kodėl nevertoti pastarojo? Ypač jei lietuviškuose filmuose vartojami patys riebiausi – daug blogesni – rusiški keiksmazodžiai. Nors lietuviškai gal daug natūraliau būtų sakyti, pavyzdiui, „o, velnias!“

Prasidėjo iškart po neprisklausomybės – televizijos užplūdo užsienietiški filmai, daugiausiai prasti, labai paskubomis išversti neprofesionalių, nekvalifikotų, nepatyrusiu, tiesiog

tuomet anglicizmai – gerai? Nors kadaise juk juokėmės iš Amerikos lietuvių, sakančiu „turėjau gerą laiką“, „paimti traukinį“ (vietoj „sėsti į traukinį“) ir pan. O dabar sakyti, pavyzdžiu, „su visa pagarba, jūs kalbate nesąmonės“ (pažodžiu iš „with all due respect“) yra visiškai normalu, netgi šaunu. Galbūt toks yra kalbos modernėjimas? Gal taip pasireiškia ir kartu, ir ideologiniai skirtumai? Tačiau čia man kyla mažutis įtarimas... Dabartinė rusų kalba kaip kempinė susiurbia begalinį kiekį anglų žodžių ir frazių (kadaise taip siurbė prancūzų kalbą). Ar neatsitinka kartais taip, kad kai kurie net ne patys įsigija anglicizmus tiesiai iš anglų, o perima juos iš rusų kalbos? Ne tik iš antrų, bet ir iš vėl iš to pačių rankų... Kaip iroňiška, jei tai tiesa...

Bet grįžkime prie prasto filmų vertimo. Filmo kalba – tai tiesioginė kalba. Štai ir mano cituotame lietuviškame romane problemų atsiranda tik dialoguose. Todėl gali būti, kad vertiniai iš anglų kalbos rašytojo yra vartojami nesąmoningai, to net nepastebint, nes yra įkalti į pasąmonę tų beviltiškų filmų vertimų. Taigi – pagrindinis šio pranešimo teiginys: visai tikėtina, kad šitaip vertimas kenkia ir lietuvių literatūrai – originalaus lietuviško kūriniu kalbų. Pateiksiu dar keletą pavyzdžių (priminsiu, veiksmas vyksta karo metais Kaune):

„O dabar visa šitai – kas tai? Ar judu susitikdavote ir darydavote tai?“

„O kodėl tau turi tai rūpēti?“ (why should you care about it?) Užuot: „o kas tau rūpi“ arba „kas tau darbo“.

„Kam tau visa tai? Tai yra įkalnis.“

„Jis sakė, kad eina kasti apkaso.“ – „Ką turi galvoje? Ką reiškia apkaso?“ (What do you mean – a trench?)

„Tas mėšlas, kurį turi kišenėje, – dvokia.“

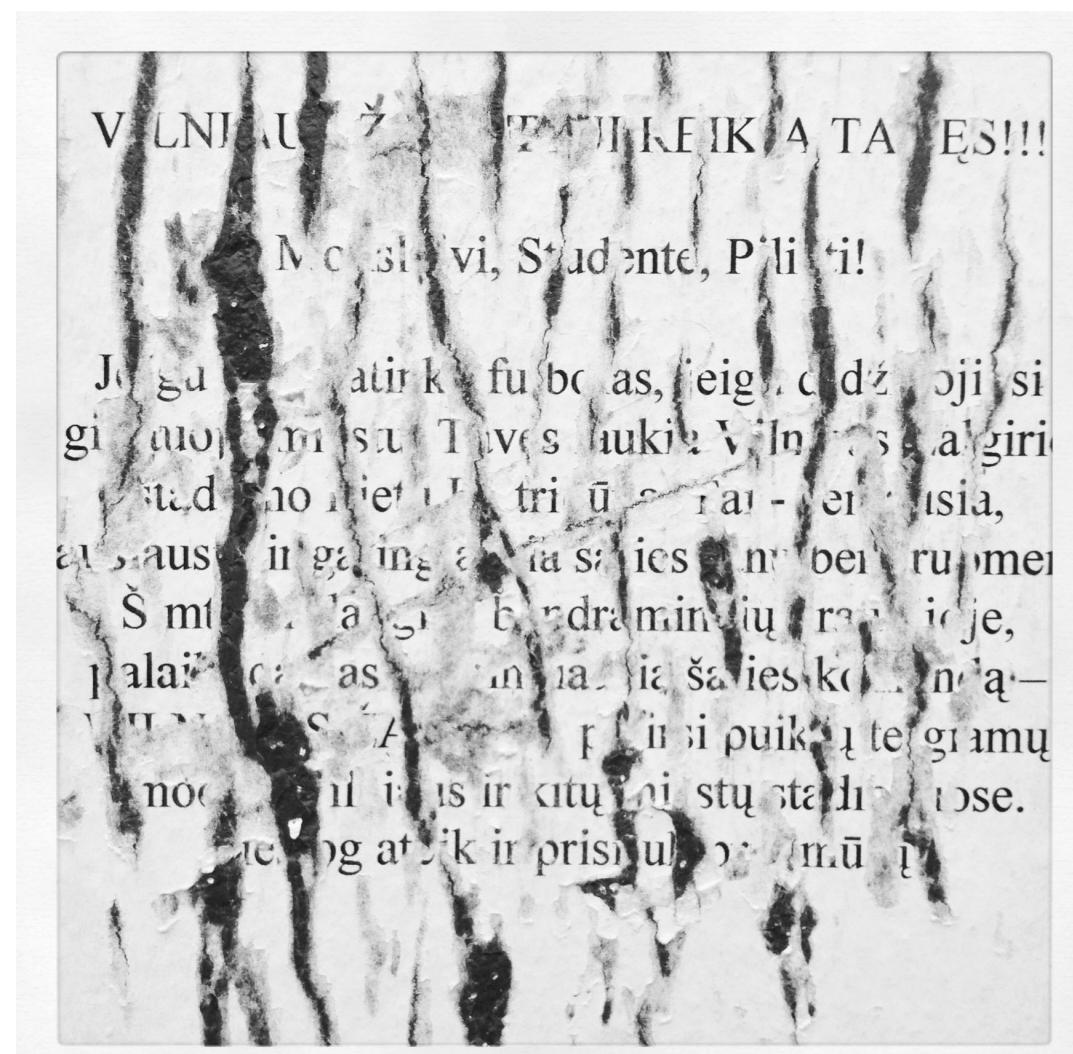
Ypač stebėtina, kad šio mūsų gerbiamo rašytojo neaplenkia ir čia mano anksčiau minėtas vertinys „su visa pagarba“: „Šventumas čia niekuo dėtas, su visa pagarba, – atskirto Jokūbas Vyresnysis.“

Gal norite atspėti, iš kokios knygos citavau? Tai Sigito Parulskio romanas „Tamsa ir partneriai“, apdovanotas „Už taisyklingiausią lietuvių kalbą 2013 metais“. Premijos prenumeris, o už rašytoją apmaudu. Atrodo, tokį bacilių vis sunkiau išvengti net ir geriausiemis.

P.S. Beje, vienas angliskas posakis nesulietuvejo našioje mūsų kalbos dirvoje ir yra plačiai vartojamas daugiausia originalo forma (nors rusai, beje, ji vartoja išsivertę). Tai – „made my day“. Kažin, kodėl?

Tikiuosi, šitas pranešimas padarė jūsų dieną.

Pranešimas skaitytas šių metų „Šiaurės vasaros“ literatūros forume „Kūrinių kalba“

A. Lukoszevicius nuotr.

blogai mokėti angliskai, kad supras-tum, jog čia paraidžiu išverstas anglų kalbos žodis *bumpology*, kuris yra pasidarytas iš anglų kalbos slen-go – net paprastame žodyne nerasti. Tai kaip atspėti, kad knyga yra apie nėštumą? Bet jei tokiai pradžiai, tai ar bus įmanoma ką nors suprasti pačiame knygos tekste? O ką mums sako knygos pavadinimas „Auksinis debesies kraštelis“? Pasirodo, tai „The Silver Linings Playbook“, tai yra „Nėra to blogo, kas neišeitų į gera“. Jei jau versta pažodžiu, tai kodėl tada auksinis, o ne sidabrinis, kaip originale?

Literatūros vertimų į lietuvių kal-

vyksta Antrojo pasaulinio karos metas Lietuvos mieste. Mergina sako: „O, mėšlas, jis žinojo apie mus!“ – tarsi būtų pažodžiu iš „Oh shit, he knew about us!“ Argi mūsų močiutės jaunystėje taip kalbėjo?

Ir iš kur staiga visur atsirado ši- tas „mėšlas“? Itariu, kad šitas „mėšlas“ (kaip žodis) ne tik į miestiečių, bet ir į rašytojų kalbą atėjo iš filmų vertimių. Dialogai niekada nebuvę lietuvių kino stiprybė, daugiausia dėl keisto pastiromo, nenatūralumo.

Norint juos pagyvinti, „priartinti prie gyvenimo“, dabar perlenkiama į priešingą pusę, kartais tikrai padauginant rusiškų keiksmažodžių.

netikusiu vertėjų, nelabai mokančių ne tik anglų, bet ir lietuvių kalbą, o tos jų pažodinių vertimų konstrukcijos ilgainiu užkrėtė šnekamają kalbą. (Beje, kuo aukštesnio lygio filmas, tuo lengviau gražiai išversti jo dialogus.) Po kelerių metų troleibusuose jau nugirdau vaikus ir paauglius kalbant prasto vertimo kalba. Žinoma, vėliau anglizmai atėjo ir iš kitų šalių, kartais jau ir pačių vartotojų išsiversti.

Sovietiniais laikais paplitusias rusiškas konstrukcijas iki šiol bando ratiavoti – ne tik kalbos kontrolieriai, bet ir šiaip raštingi žmonės suvokia, kad jos yra negerai. Kodėl

Kino dokumentika – ryškus paveikslėlis ar pastelė

Pokalbiai su VDFF svečiais Elwira Newiera ir Sergejumi Bukovskiu

11-asis Vilniaus dokumentinių filmų festivalis uždarytas konkursinės programos laureatų paskelbimu ir lietuviška premjera. Šeštadienį festivalių užbaigė Julijos ir Rimanto Gruodžių trumpametražio filmo „Sékmės metai“ premjera. Jo herojė – jauna moteris, bandanti pamiršti patirtas nuoskaudas ir susikurti laimingą gyvenimą. Šiemet 7 kartą rengtos konkursinės programos laureatais tapo visų triju Baltijos šalių dokumentinio kino kūrėjai. Pirmaja premija už ironišką, bet jautrų ir poetišką žvilgsnį į posovietinę tikrovę apdomanotas estų režisierius Meelio Muhi filmas „Padniestrė. Gyvenimas nežinioje“. Antroji premija atiteko dažnai festivalio viešiniai latvei Lailai Pakalniņai. Jos filmas „Kaminas“ apdomanotas už gebėjimą per kasdienybės patirtis pertekli gyvenimo žavesį ir jo prasmę. Trečioji premija „už drąsą būti kartu su herojumi jo kelyje į bedugnę“ įteikta Ričardui Marcinkui, sukūrusių filmą „Galutinis tikslas“. 12 konkursinės programos filmų žiūrėjo ir vertino tarptautinis žiuri – ukrainietis Sergejus Bukovskis, danas Jonas Bangas Carlsenas ir bulgaras Svetoslavas Draganovas. Laureatams įteiktos piniginės premijos, kurias įsteigė ilgalaikis festivalio mecenatas Kazickų šeimos fondas.

Pateikiame interviu su VDFF viešnia – atidarymo filmo „Domino efektas“ autore Elwira Newiera, ją kalbino Tadeuszas Tomaszewskis.

Svarbu rodyti politines problemas

Nuo ko prasidėjo Jūsų domėjimasis Abchazija?

Nuo Ryszardo Kapuścińskiego reportažų, kur perskaiciau, kad Abchazija galėtų būti rojus, jei ne tas faktas, kad po pilietinio karos joje yra daugiau minų nei žmonių. I kraštą, kuris tapo politinių žaidimų tarp Rusijos ir Gruzijos įkaitu, su Piotru Rosołowskiju nuvykome iš smalsumo.

Ar filmo bendraautorius Piotras Rosołowski yra ir Jūsų vyras?

Taip. Susipažinome Berlyne, kai vyko filmo „Berlyno triūšiai“ filmavimas, buvau režisierius asistentė, Piotras – filmo operatorius.

„Oskarui“ nominuotų „Berlyno triūšių“ Berlynas – sudėtingos istorijos miestas, Abchazija gydos pilietinio karo žaidzas. Ar sąmoningai ieškote problemiškų vietų?

Mums svarbu filmuose kalbėti apie politines problemas. Abchazija – šalis, kur matyt, kaip Rusija skatinā regioninius konfliktus, kad paskui galėtų tuose regionuose

perimti valdžią. Panašiai dabar vyksta Ukrainoje.

Kokie buvo pirmieji įspūdžiai Abchazijoje?

Didelį įspūdį padarė klimatas, ten augančios palmės, granatai, kiviai, apelsinai. Kita vertus, tarp tos turtingos gamtos visur buvo matyti karos pėdsakai, daug apliečių namų, į kuriuos braunasi laukiniai augalai. Apleisti namai vaiduokliai priklauso gruzinams, kurie buvo išstremti po Gruzijos ir Abchazijos karo. Tada buvo išvyta 200 tūkstančių gruzinų – pusė Abchazijos gyventojų.

Ar vykdami į Abchaziją turėjote filmo sumanymą?

Iš pradžių buvo tik smalsumas. Žinome, kad už 30 kilometrų nuo Abchazijos, Sočyje, 2014 metais vyks olimpinės žiemos žaidynės, tad nuspindėme susitikti su sporto ministru ir sužinoti, ar abchazai dalyvaus olimpiadoje. Paaiskėjo, kad žiemos sportu Abchazijoje nickas neužsiima, todėl olimpiadoje nedalyvaus, bet abchazai rengia domino pasaulio čempionatą. Sporto ministras Rafaelis būsimą domino čempionatą įsivaizdavo kaip didelį šansą pašauliui sužinoti apie Abchaziją ir pripažinti jos neprisklausomybę. Nes iki šiol ją pripažįsta tik Rusija, Venesuela ir Nikaragua. Negalėjome persiūmerti Rafaelio entuziazmu, bet nuspindėme lydėti jį su kamera rengiantis ir vykstant čempionatui, ir tai užtruko beveik metus. Abchazijos valdžia išleido šiam įvykiui 200 tūkstančių dolerių – šai šaliai milžiniška suma. Visi didžiausios, kad atvažiuos žmonių iš viso pasaulio, paramas, kokia graži yra ši šalis, ir gal jų gyvenime kas nors pasikeis.

Ar iš tikrujų atvyko delegacijos iš viso pasaulio?

Domino daugiausia žaidžiama Lotynų Amerikoje, iš ten atvyko daugiausiai dalyvių. Esą žadėjo atvykti Hugo Chavezas, bet neatvyko. Iš Vakarų Europos neatvažiavo nėkas. Reikia pripažinti, kad Gruzija labai trukdė Abchazijai, nenorėjo, kad čempionatas įvyktų, ir potencialius dalyvius baugino, kad Abchazijoje nesaugu. Vis dėlto buvo dalyvių iš JAV, bej, lotynų amerikiečių kilmės. Bet delegacijų nebuvovo daug ir rezultatas nenustebino, nes daugelių metų laiminti Venesuela nugalėjo ir šiekart. Filmavome čempionatą, ir kai jau nufilmavome viską, nuspindėme filmo nekurti. Tai buvo sunkus sprendimas, bet, manau, teisingas. Tai, ką nufilmavome, buvo absurdas, paradoksų rinkinys, dauguma scenų iš tikro išjuokė šali. Tačiau mums rūpėjo ne tai. Pažydžiai, nufilmavome sceną, kurioje aptariamas čempionatui skirtas pašto ženklas, o po to sužinojome,

„Domino efektas“

kad čia negalima išsiusti jokio laiško, net šalies viduje, nėra net pašto dėžučių. Tai buvo absurdas, bet suvokėme, kad po absurdu slypi žmonių drama, tik nežinojome, kaip ją parodyti. Visi aplinkui entuziastingai džiaugėsi čempionatui ir nelabai norėjo kalbėti apie problemas.

Ar lengvai užmezgėte ryšį su abchazais?

Taip. Jiems patiko, kad atvykome ir dominės jų likimu, jie gyvė savo šalies grožį, bet ir iš pat pradžių nerorėjo įsakyti kritiškos nuomonės apie Abchazijos situaciją. Jie venę kalbėti apie savo skaudulius: apie sudėtingus santykius su Rusija, apie baimę, kad Rusija gali juos absorbuoti. Tačiau paskutinę čempionato dieną Rafaelis pasivietė mus atsišvakinimo vakarienės ir supažindino su Nataša – operos dainininkė iš Rusijos, kurią jis įsimylėjo ir atsivežė į Abchaziją. Paklausėme, kaip jai patinka Abchazijoje. Ji iškart: „Man čia visai nepatinka!“ Po to pradėjo pasakoti, koks yra jų gyvenimas toje šalyje, o mes supratome, kad galų gale suradome savo heroinus, kad turi būti filmas apie juos – Rafaeli ir Natašą. Jų ryšys yra lyg sunkių Rusijos ir Abchazijos santykii atspindys.

Lydėjote šią porą įvairiose šeimyninėse situacijose, net ir intymiose. Ar buvo lengva juos įkalbėti įsileisti jus į savo gyvenimą su kino kamera?

Įkalbinėti nereikėjo. Be to, lyg ir nesmagu juos įkalbinėti. Mes pradėjome juos filmuoti ne iškart ir filmavome nedaug. Beveik visos jų scenos, išskyrus vieną, atsidūrė filme.

Ar neįėjusi scena yra Rafaelio ir Natašos atsisveikinimas prieš jai išvažiuojant į Rusiją gimdyti?

Ne, kita. Turin pasakyti, kad neštumas dokumentiniame filme komplikuojia visą dramaturgiją. Mes stebėjome porą dvejus su puse metų, taip pat ir nėštumo periodu, ir sceną, kurios atsisakėme, yra iš paskutinio nėštumo laikotarpio. Nenorėjome jo rodyti. O atsisveikinimo scena, apie kurią užsiminėte, buvo pernelyg intymi, kad ją filmuotume. Jiems tai buvo labai sunkus momen-

tas. Mums, beje, taip pat, nes kartu praleidome daug laiko, pasinérēme į jų problemas. Iki šiol palaikomė ryšį, esu jų dukters krikštamtė.

Pasibaigus filmui, sunku numatyti, kaip toliau klostysis šios šeimos likimas, juk tai tokie skirtinti žmonės. Kaip jie dabar gyvena?

Važiuodami į paskutinį filmavimą nežinojome, kaip baigtis filmą. Žinome, kad ta šeima turės laimingu akimirku, bet tik akimirku, nes mentalitetu skirtumas ir virš jų kylanči politika visada kels pavojų šiai santuokai. Tą dieną, kai Nataša su vaiku sugrįžo iš Rusijos į Abchaziją, jūra buvo neįprastai nerami – pirmą kartą mačiau tokias dideles bangas. Nufilmavome jas kaip nerimo ženklą. Galiu apie tai kalbėti, nes žinia jau oficiali, deja, prieš šešias savaites jie įsiskyrė. Nataša sugrįžo į Rusiją, Rafaelis, nors žmona ir kvietė ji važiuoti kartu, liko Abchazijoje, nes negali palikti savo šalies.

Kurėte filmus Berlyne, Abchazijoje, žinau, kad esate dirbusi Bulgarijoje. Kokie Jūsų ateities planai?

Dabar laukia kelionė į praetij. Rengiamės filmui apie Moszė Waksą, t.y. apie Michałą Waszyński arba kunigaikštį Michałą Waszyński. Mums, lenkams, tai artima istorija, nors ir nežinoma. Moszė Waksas giminė chasidų šeimoje Voluinėje, pauglys jis iš ten pabėgo į Varšuvą, pasikeitė pavardę ir tapatybę, tapo Michału Waszyńskiu. Ketvirtajame dešimtmetyje sukūrė beveik keturiadesimt filmų, tarp jų vieną išskirtinį – „Dibuką“. Antrojo pasaulinio karo metais jis išstojo į generolo Anderso armiją, filmavo mūši prie Kasino kalno (*Monte Cassino*), o iškart po karo Romoje vedė (nors buvo atviras homoseksualas) pagyvenusią italių aristokratę, ši mirė netrukus po vedybų ir paliko jam savo rūmus Romoje. Tada jis vadinosi *Prince Michael Waszyński*, tapo Holivudo filmų, pažymėjui, „Romas imperijos žlugimas“, produseriu, atrado Sophią Loren ir staiga 7-ajame dešimtmetyje, pačioje šlovės viršūnėje, mirė, kalbama, virš triufelių lėkštės.

KALBĖJOSI
TADEUSZ TOMASZEWSKI

Prasmė pagal Sergejų Bukovskį

„Rodyti, kad gyvenimas bjaurus, šiai laikai paprasčiau nei sakyt, kad vis dėlto jis turi kažkokį prasmę“, – teigia ukrainiečių režisierius Sergejus Bukovskis. Jis – vienas žymiausių kino autorų Ukrainoje, kurio filmuose „Pasakyk savo vardą“, „Gyvieji“, „Rytų šventė“, „Dislokacija“, „Stogas“ persipina tragiškos epochos ir nejmenamos lemties ženklai. Sluoksnis po sluoksnio, tarsi restauruojant senąsias ikonas, atidengiami XX amžiaus istorijos siuzetai, žmonių liudijimai, bylojantis apie karus, badą, pažeminius ir... šviesą, kuri tūno giliame sielos kamputų ir neleidžia paskęsti purve. Laikas Bukovskio filmuose teka lėtai, kaip ir prieš keletą dešimtmecius, o su herojais bendraujama nuoširdžiai ir paprastai, tarsi jie būtų seni geri draugai.

Sergejaus Bukovskio filmų retrospektyva šiemet papuošė festivalio programą, su juo kalbėjosi Auksė Kancerevičiūtė.

Kaip atejote į dokumentinį kiną?

Gimiai ir augau kinematografininkų šeimoje – tėtis režisierius, dirbo A. Dovženkos kino studioje, mama – aktorė (Nina Antonova, – *red. past.*), kuri dabar vėl ėmė daug filmuotis. Vaikystėje norėjau būti biologu arba zoologu, bet baigęs mokyklą nuspindžiau stoti į Kijevio teatro institutą. Taip metais įstoja dokumentinio kino kursą. Žinomai, kad jei neįstosiu, teks etiti į armiją. Nors ir nenorėjau, po penkerių metų studijų vis tiek teko joje tarnauti. Paskui pradėjau dirbti kino kronikoje, dokumentinių filmų studioje. 10-ojo dešimtmecio viduryje mums visiems išskilo dilema, ką daryti toliau, nes senoji sistema griuvo.

Tačiau iki šio vadinamojo istorinio lūžio momento pasirodė 1987 metais kurtas filmas „Rytų šventė“ – sovietinės sistemos satyra. Vadinasi, niekas „iš viršaus“ filmavimo nekontroliavo?

Iki 1990-ųjų studioje dirbo trys keturi scenaristai, jie gaudavo pačius didžiausius atlyginimus. Jiems, o ne režisieriams, priklausė ir automobilų teisės. Studioje tuo metu vyravo „diedovščina“, kaip ir armijoje. Debütantai iš pradžių filmuodavo kronikos siuzetus, tik vėliau galėdavo kurti filmą. Scenarius vadinosi „Sanitarinės sproginės“ ir jo nickas neėmė: kažkoks fabrikas, vištros – niekam neįdomu. Buvo pasakojama apie technologinę problemą, būtinybę stabdyti gamykla ir ją remontuoti. Kai su operatoriumi nuykome į tą vietą, iškart išmetėme

Kinas

ATKELTA IŠ 8 PSL.

scenarijų. Filmavome intuityviai – negalvojome, kas yra aukos, o kas budeliai. Tiesiog nujautėme, kad kažkas turi atsikti. Gamykla didelė, o mes pasirinkome būtent tai vištienos apdorojimo cechą, kuris atrodė panašus į kankinimų kameras. Paskui, kai montuodami apmąstėme medžiągą, išryškėjo sarkastiškas požūrius į sistemą.

Žinoma, „perestroikos“ laikais daug kas buvo leidžiamas. Šiandien tą padaryti būtų sudėtingiau. Prodiuserinis kinas visiškai kitoks. Viskas turi vykti pagal grafiką, scenarijų ir t.t., tad režisierius nebegali improvizuoti. Turėjau reikalų su kanalu ARTE, kai jo atstovai, kaip Holivude, peržiūrinėjo nufilmojant medžiągą. Man tai buvo absoliuti naujovė, ji labai slėgė, nes pats dar nebuvau matęs, ką nufilmavome. Dabar svarbiausias prodiuseris, o režisierius tam tikra prasme – instrumentas jo rankose. Yra darbo rinka, jei tave pasirinko, turi atidirbtį.

Kalbėti apie autoriaus pozicijas tampa vis sudėtingiau?

Taip. Nebent filmuočių savo sąskaita. Bet tuomet reikia dar ką nors veikti. Pamenu, Chrisas Markeras turėjo mažą kamerą ir nuolat kažką filmavo, o duonai kasdieninei uždirbdavo versdamas knygas iš ispanų kalbos į prancūzų.

Filme „Stogas“ taip pat fiksavote, kas vyksta priešais įjungtą kamerą, ar rėmėtės iš anksto apgalvota dramaturgine struktūra?

Filmavome Voluinėje, kur dabar vėl išskirė tikras vyrų vienuolynas. Tada ten buvo senelių namai, nors kartu gyveno ir bepročiai, ir grįžtieji iš kalėjimų bei lagerių po Stalino represijų. Jie jau nebebuvo nuo teistieji, tačiau turėjo būti stebimi milicijos ir valdzios. Ir filme „Rytų šventė“, ir „Stoge“ naudojau ta pačia dramaturginę konstrukciją. Tai didelių įvykių išvakarės. Pirmu at-

veju – gegužės 1-oji, Darbo žmonių šventė, o kitu – lapkričio 7-oji, Spalio „revoliucijos“ metinės. 1991 m. pasirodė „Brūkšnio ženklas“. Man labai patinka šis filmas – sukurtas visiškai laisvai, jis sunku būtų „pičinguoti“ (pristatyti prodiuseriui, – red. past.). Šiandien kiekvienas kimba su tuo kvailu klausimu – kokia filmo žinutė? Bet aš darau tai, ką jaučiu ir noriu daryti. Kokią žinutę gali turėti eileraštis ar poema?

Jūsų filmuose atsiveria tai, kas šventa, priklauso žmogaus dviosios sferai, ir tai, kas žiaurū, – sistema, lozunai: „Pirmyn, draugai, pirmyn“, istorijos nusikalitimai. Tačiau renkate ne tiesmuką, rėksmingą kino kalbą, o subtilius pustonius. Kodėl? Nebijote likti nesuprastas?

Taip, mūsų nesupranta, mes – kitokie. Yra dar kita tendencija, dėl kurios galima ginčytis. Kalbant apie šiuolaikinį rusų, ukrainiečių kiną, rinkos arba festivaline vertėby tam-pa savo bėdų ir turvo eksplorativumas. Pavyzdžiu, festivaliuose noriai rodomas ir prizus laimi ukrainiečių ir olandų bendros gamybos filmas „Gentis“. Tai vaidybinių režisieriaus Miroslavo Slabospicklio filmas, kuriai nėra nei aktorių, nei teksto, nes pasakojama apie kurčnebylius. Kadaise tokius filmus vadinome „černuchą“, bet dabar tai puiki egzotika, skirta eksportui. Ramioje ir gražioje Švedijoje mus nori matyti būtent tokius, tai yra – purvinus papuasus, kurie tik keikiasi ir geria degtinę. Vykdama socialinę terapiją – tampa lengviau, ypač kai jaudinėsi, kad alus pabrango dviem eurais. Tada pamatai kitokį gyvenimą ir galvoji: „Dieve, du eurai, koks menkinieks! Tėn juk va kaip gyvenai!“ Tokią pat funkciją atlieka filmai apie Afriką. Man tai neįdomu, tokio kino kurti aš nenoriu. Rodyti, kad gyvenimas bjaurus, šiai laikais paprasčiau nei sakyti, kad vis dėlto jis turi kažkokią prasmę.

Kaip vyko filmo apie Holokaustą „Pasakyk savo vardą“, kurio gamy-

bą inicijavo žymus Holivudo režisierius Stevenas Spielbergas, parengiamieji ir gamybos darbai?

Spielbergas už savo pinigus 1994–1998 m. visame pasaulyje nufilmavo apie 54 tūkstančius interviu su išlikusiais gyvais Holokausto liudininiais, surinko archyvinę medžiagą. Prodiuseris Markas Edwardsas – amerikietis, gvenantis Prancūzijoje, atvyko į Kijevą ir režisierų atrankoje pasirinko mane. Tokia buvo Spielbergo sąlyga – kurti filmą apie Holokaustą, Ukrainoje turi ukrainietis režisierius. Su žmona nuvokome į Los Andželą – mėnesį gyvenome mažame vagonelyje ir peržiūrinėjome archyvus. Tai buvo pats sunkiausias mano darbas, net palyginus su filmu „Karas. Ukrainos saskaita“. Nepaprastai sunki medžiaga... Negali paprasčiausiai pažiūrėti, paskui išjungti aparatūrą ir užsiimti kažkuo kitu. Žmonės, kuriuos matai ir girdi kalbančius, visą laiką lieka kartu, kaip giminės ar kaimynai. Galbūt todėl, kad filmuota buvo ne kinui, o archyvui – norint išsaugoti tuos liudijimus (kaip per tardymą). Be to, visi mano išankstiniai režisūriai sprendimai griuvo kaip kortų namelis. Tik monduodamas supratau: patys herojai neleidžia naudoti režisūro gudrybių, nes šiuo atveju tai banalu.

Filme „Gyvieji“ taip pat vengiate to banalaus itin atviro skausmo ir kančių demonstravimo...

Žinoma, galima buvo taip sukonstruoti, kad žiūrovus šiurpas krėstu. Stengėmės to išvengti. Apie holodomorą prezidento Juščenkos periodu buvo sukurta daugybė filmų. Juščenka norėjo, kad ši bendra nelaimė sujungtų, suvienytų šalį. Nieko neįšejo, nes jis perlenkė lazadą. Čia svarbesnis balansas, nes vieną dieną mes visi gedime, o kitą – jau juokiamės. Gryna siaubo istorija prieštarautų pačiai senukų būčiai, jų orumui. Su kūrybine grupe dalyvavome specialiuose apmokymuose, kur atvykdavo psichologas. Jis patarė, kaip bendrauti ir dirbtu su

holodomorą išgyvenusiais žmonėmis, kurie 1933 metais buvo dar vairai. Gaila, kad Ukrainoje taip ir nebuvo įsteigtas centras, kuriamo būtų saugomas archyvas, kaip savo laiku padarė Spielbergas. Jis sutelkė daugybę žmonių – įsteigė Shoah institutą, viską išsifravo ir susistemino. Ukrainoje buvo iškurtas nacionalinės atminties centras, bet jis veikia labai formaliai.

Sutinkate, kad vaizdo kultūros lygis krenta?

Taip. Dabar kuriu dokumentinį filmą „Okean Elzy“. Kartą turėjau susitikti su vienu potencialiu platinantu. Ilgai pasakojau, apie ką filmas. Klausiu, gal jis matė Wimo Wenderso filmą „Pina“? Jis atsako, kad taip. Filmas žlugo, nes nesurinko žiūrovų...

Paskui klausia: „Žinote, kas svarbiausia kine „?“ Atsakau, kad ne.

Trisdešimt metų dirbu šioje srityje, bet nežinau. Platintojas padaro pauzę ir išrežia: „Paveikslėlis turi būti ryškus!“ Taip mes su juo į atsisveikinome. Sakau operatoriui: „Mes stengiamės, filtrus keičiame, beveik akvarele liejame, o turi būti ryšku!“

Nufilmavome tikrai daug – ir

„Rytų šventė“

lat sekčių naujienas, o jis žmogus nejanas. Gaila, kad ta senoji dokumentinio kino operatorių karta jau nucina. Grupėje dirbo dar du operatoriai – Roma Jelenskis ir Pavelas Kazancevas. Jie mėstė kamerą, o ne tik filmavo gražius paveikslėlius. Nepaisydami savų ambicijų, jie galėjo būti instrumentu režisieriaus rankose. Mažai kas dabar gali dirbti su kamera kaip su smuiku, nes vyrava statika. Kaip Sergejus Loznica filmavo „Maidana“ – pastatė kamerą, nūjė, parūkė, po 10 minučių sugržo ir išjungė. Nesu tikras, ar tai kinas, labiau – stebėjimo įrankis. Kinui vis dėlto reikia atrankos.

Sviatoslavas Vakarčiukas koncertų, ir intervju su patriotiškai nusiteikusiais šios grupės gerbėjais. Reikia laiko, kad viskas tinkamai susidėliotų, o mus jau spaudžia – atseit lapkritį filmas turi būti baigtas. Bėgte, bėgte – tokios dabar gyvenimo tai-sykles, ypač kalbant apie televiziją. Kadaise pasiūlėdavome kamerą, juostą, sėsdavome į automobilį ir po trijų mėnesių grįždavome. Dabar viša ši darbą reikia atlitti per tris dienas. Kiti tempai, reikia nebe kūriño, o produkto.

**KALBĖJOSI
AUKSĖ KANCEREVICIŪTĖ**

„Laris Kraunas“

prabangiu automobiliu – nusipirk motorolerį, neturi diplomo – eik mokyti, joks darbas nėra gedingas, svarbu būti doram. Tik gaila, kad filmo režisierius viską nusaldino ir pavojingai priartėjo prie, kad ją kur galas, romantinės komedijos. Kita vertus, optimizmo jam galima tik pavydėti.

Optimizmo galima pavydėti ir šešiametei Chašpapei – Benho Zeitlinio filme „Pabaisos iš Laukinių pieštukų“ (LRT Kultūra, 8 d. 21 val.) herojei, kuri su tėvu gyveno kažkur pasaulio pakraštyje, vandenų apsemtoje Luizianoje. Kai jis numirs, mergai-

tė išsirengs ieškoti mamos, neišsigaudusi net fantastiškų pabaüs. Šią originalią filosofinę parabolę sukūrė visai jaunas režisierius, gal todėl jo filmas kartais stringa tarp vaiko fantazijos ir aukštosios poezijos.

Nicko Cassavetes filmo „Manos globėjas“ (TV1, 3 d. 22.40) vienuolikmetė herojė (Abigail Breslin) nusprendžia paduoti į teismą savo tėvus: ji sužino, esą buvo „pradėta“ mėgintuvėlyje tik tam, kad galėtų tapti kraujuo vėžiu sergančios savo sesers donore. Režisierius taip pat kūrė filmą, kurio tikslas – suteikti žiūrovams vilčių. Tačiau „Mano se-

sers globėjas“ pagrindas – vaisingos rašytojos Jodie Picoult knyga. Rašytoja žino, kad skaitojant laukia iš literatūros jausmų ir ašarų. Cassavetas – ištekėjamas rašytojai, todėl gyvenimo ir meilės mirties šešėlyje paveikslėliai pritaikyti žiūrovams, kurie gali praryti didžiules sentimentalumo porcijas.

Tačiau mane ši antradienį apėmė keršto troškimas, todėl mieliau žiūrėsi filmus, kurių teisingi herojai naikina visokius blogus, piktus, meluojančius, apgaudinėjančius ir nedorus taip, kaip Tommy Virkolos filmo „Jonukas ir Grytutė: raganų medžiotai“ (TV3, 4 d. 22.10) filmo herojai naikina raganas; kaip Melas Gibsonas Adriano Grumbergo, „Sumatos atostogose Meksikoje“ (BTV, 6 d. 21.30) klastinga gražuolė, kuri kaltinama nužudžiusi savo vyra.

Paradoksalu, bet tokį troškimą sužadino viena šviesiausiu paskutinių dienų naujienų (jā pranešė beveik visas televizijos), kad valstybei sugrąžintas kartu su Lietuvos kino studijos pastatais prieš gerą dešimtmetį privatizuotas lietuvių kino paveldas. Visi džiaugiasi, džiauguosi ir aš. Tačiau norėčiau, kad pagaliau būtų nubausti tokį privatizavimą palaiminę žmonės, tie, kurie pasiraše valstybės paslaptimi iškart paskelbtus ir už devynių užraktų paslėptus kino studijos privatizavimo dokumentus: LR Kultūros ministerijai tada vadovavo socialdemokratų atstovė ponas Žakaitienė. Kada tai įvyks, manau, nežino niekas, bet dokumentai juk nedega. Tad galime tik palinkėti jiems visų aukščiau išvardytų filmų piktadarių likimo. Ir būkime optimistai – norai pildosi.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Rodo TV

Norai pildosi

Malonus ir mandagus, vienišas ir išsiškyręs Laris Kraunas buvo geras darbuotojas, bet jmonė nusprendė ji atleisti, mat Laris yra nebaigęs kolęžę. Žinoma, tai tik pretekstas, nes križė reikalauja mažinti etatus. Atsidūrės gyvenimo šalikelėje ir bijodamas prarasti namą, Laris susirengia į koledžą. Ten jis suranda draugų, netrukus pradeda dirbti vireju ir įsimylį nelaimingą, bet gražią kaip Julia Roberts mokytojų. Tomo Hankso režisuotas filmas „Laris Kraunas“ (TV1, 6 d. 21 val.) ne vienam padės suprasti, kas yra Amerika. Užuot kaltinęs visą pasaulį, pradėjęs lošti (nebutinai iš žmonių išgyvębū), gerti, valkatauti arba emigravęs, Laris, kurį suvaidino pats Hanksas, paprasčiausiai nusprendė viską pradeti iš naujo.

Hanksą, be abejio, įkvėpė Franco Capros kinas. Amerikiečių kino klasikas Didžiosios depresijos sužlugdytiems tautiečiams kūrė filmus, įkvėpiančius viltį ir norą gyventi. Hanksas taip pat nori pasakyti, kad nusiminti neverta: negali važinėti

Parodos	Meno projektų erdvė „Malonioji 6“	M. Žilinsko dailės galerija	7md rekomenduoja
VILNIUS			
Nacionalinė dailės galerija	<i>Malonioji g. 6</i>	<i>Nepriklausomybės a. 12</i>	Dailė
<i>Konstitucijos pr. 22</i>	iki 8 d. – paroda „Die Individualisten: Rolandas Rimkūnas, Benigna Kasparavičiūtė, Kęstutis Šapoka“	Paroda „Nuo fiordų iki Alpių viršukalnii: Europos peizažai iš Mykolo Žilinsko (1904–1992) kolekcijos“	Visada įdomu pasivaikščioti paribiais, tiksliau – pasidomėti ju kūrybinaga išraiška. Cooltūristės iki spalio 21 d. Marijos ir Jurgio Šlapelių namuose-muziejuje (Pilies g. 40, Vilnius) siulo pasidairyti po erdves, išrastas vašaros sezono poreikiams tenkinti Kuršiu nerijoje, parodoje „Pogrindžio antropologija“. O groteskišką individualizmo (o gal tik kai kurių senosios kartos dailininkų laikysenos) pusę rimtu veidu demonstruos trys ironijos stoka nesiskundžiantys dailininkai parodoje „Die Individualisten: Rolandas Rimkūnas, Benigna Kasparavičiūtė, Kęstutis Šapoka“ LTMKS projektyje erdvėje „Malonioji 6“. Šis reginys rodomas iki spalio 8 dienos. Ekspozicija atidaryta spalio 3 d. 17–19 val., spalio 4 d. 16–18 val., spalio 8 d. 16–18 val. arba atskiru susitarimu tel. 8655 90921.
Vilniaus paveikslų galerija	<i>Vilniaus g. 39</i>	<i>„74-ujų karta“, „Muziejų dienos ir naktys“</i>	
<i>Didžioji g. 4</i>	Deimanto Narkevičiaus personalinė paroda „Skamba lyg XX amžiuje“	Šiuolaikinės Šveicarijos fotografijos paroda „Cross Country Show“	
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai			
Lietuvos dailė XVI–XIX a.			
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai			
Paroda „Paryžiaus mokyklos dailininkai iš Baltarusijos. IS AB „Belgazprombank“ kolekcijos, muziejinių ir privačių rinkinių“			
Radvilių rūmai			
<i>Vilniaus g. 24</i>			
Europos dailė XVI–XIX a.			
Dubingių ir Biržų kunigaikščių Radvilių Rytų Azijos, Naujosios Gvinėjos ir Australijos aborigenų menas			
Taikmosios dailės muziejus			
<i>Arsenalo g. 3A</i>			
Paroda „Maštas buduare“ (XX a. aštunto dešimtmečio mada iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos)			
Vytauto Kasiulio dailės muziejus			
<i>A. Gošauto g. 1</i>			
Retrospektivinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija			
Lietuvos nacionalinis muziejus			
Naujasis arsenalas			
<i>Arsenalo g. 1</i>			
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.			
Lietuvių liaudies menas			
Kryždirbystė			
Kazio Varnelio namai-muziejus			
<i>Didžioji g. 26</i>			
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija			
<i>Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44</i>			
Bažnytinio paveldo muziejus			
<i>Šv. Mykolo g. 9</i>			
Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija			
Aleksandro Šepkaus juvelyrinkos paroda			
Valdovų rūmų muziejus			
<i>Katedros a. 4</i>			
Paroda „Europos Viduramžių ir Renesanso gobelenai. Gijomis išsausta istorija“			
Šiuolaikinio meno centras			
<i>Vokiečių g. 2</i>			
Paroda „Jaunojo tapytojo prizas“			
Paroda „Neatsakytasis Q“			
Melanie Smith paroda „Krokodilai ir keltuvalai“			
Galerija „Kairė–dešinė“			
<i>Latako g. 3</i>			
Austrų menininkų kūrybos paroda „Grafikos žvilgsnis – menas iš Zalcburgo“			
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS			
Parodų salės „Titanikas“			
<i>Maironio g. 3</i>			
Tarptautinė scenografijos studentų paroda, skirta Lietuvos scenografijos mokyklos 85-erių metų sukakčiai			
Zenono Varanauskio kūrybos paroda			
Vilniaus dailės akademija			
<i>Maironio g. 6</i>			
Algimanto Švėgždos (1941–1996) piešinių paroda-konkursas			
Galerija „ARgenTum“			
<i>Latako g. 2</i>			
iki 10 d. – Beno Stašausko paroda „Pikas 1.2 (Peak 1.2)“			
Telšių galerija			
<i>Kęstučio g. 3</i>			
Telšių fakulteto baldų dizaino restauravimo studentų paroda „Tradicijos ir inovacijos“			
Paroda „Metalo metamorfozė“			
Meno projektų erdvė „Malonioji 6“			
<i>Malonioji g. 6</i>			
iki 8 d. – paroda „Die Individualisten: Rolandas Rimkūnas, Benigna Kasparavičiūtė, Kęstutis Šapoka“			
Galerija „Vartai“			
<i>Vilniaus g. 39</i>			
Deimanto Narkevičiaus personalinė paroda „Skamba lyg XX amžiuje“			
„Prospekt“ fotografijos galerija			
<i>Gedimino pr. 43</i>			
Aleksando Pogrebnojas ir Vidos Simanavičiūtės (A&V) kūrybos 20-mečiui skirta fotoparoda			
Kauno paveikslų galerija			
<i>K. Donelaičio g. 16</i>			
Tarpautinė akvarelės bienalės „Baltijos tiltai“ paroda „Rezonansas“			
Jūračio Zalenso paroda iš ciklo „Lūžio kartos vardai“			
„Vilniaus“ fotografijos galerija			
<i>Stiklių g. 4</i>			
iki 11 d. – Juliaus Vaicekausko fotografijos			
Šv. Jono gatvės galerija			
<i>Šv. Jono g. 11</i>			
iki 11 d. – Vaclovo Krutinio paroda „Skulptūros ir narstinių“			
Galerija „Meno niša“			
<i>J. Basanavičiaus g. 1/13</i>			
Rūtos Petronytės juvelyrinkos paroda			
Lietuvos dailininkų sajungos galerija			
<i>Vokiečių g. 2</i>			
Paroda „Pinigai karikatūroje II“			
Vitrinoje – tarptautinė šiuolaikinio metalo meno bienalė „METALOfonas: asmeniškai“			
Galerija AV17			
<i>Aušros Vartų g. 17</i>			
Tarptautinė šiuolaikinio metalo meno bienalė „METALOfonas: asmeniškai“			
„Juškų gallery“			
<i>B. Radvilaitės g. 6B</i>			
Jaunųjų menininkų paroda „Peizazo mimikrija“			
Senamiesčio menininkų galerija-dirbtuvė			
<i>Totorių g. 22–4</i>			
Vilmos Fioklos Kiurės tapybos paroda „Žvėryns ir šventieji“			
Jono Meko vizualiųjų menų centras			
<i>Gynėjų g. 14</i>			
Paroda „Fluxus + Fluxus“			
Prancūzų institutas			
<i>Didžioji g. 1</i>			
nuo 7 d. – Cloé Cruchaudet komiksų paroda „Mauvais genre“			
Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija			
<i>Šv. Jono g. 11</i>			
Vilmos Samulionytės ir Sugar Magnolija Wilson paroda „Rua da Alegria“			
Rašytojų klubas			
<i>K. Sirvydo g. 6</i>			
nuo 6 d. – levos Gudmonaitės tapyba			
Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija „Vėjas“			
<i>Vilniaus g. 39</i>			
Vilniaus vaikų ir jaunimo mokyklos 85-erių metų sukakčiai			
Zenono Varanauskio kūrybos paroda			
Galerija „Kairė–dešinė“			
<i>Latako g. 3</i>			
Austrų menininkų kūrybos paroda „Grafikos žvilgsnis – menas iš Zalcburgo“			
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS			
Parodų salės „Titanikas“			
<i>Maironio g. 3</i>			
Tarptautinė scenografijos studentų paroda, skirta Lietuvos scenografijos mokyklos 85-erių metų sukakčiai			
Zenono Varanauskio kūrybos paroda			
Vilniaus dailės akademija			
<i>Maironio g. 6</i>			
Algimanto Švėgždos (1941–1996) piešinių paroda-konkursas			
Galerija „ARgenTum“			
<i>Latako g. 2</i>			
iki 10 d. – Beno Stašausko paroda „Pikas 1.2 (Peak 1.2)“			
Telšių galerija			
<i>Kęstučio g. 3</i>			
Telšių fakulteto baldų dizaino restauravimo studentų paroda „Tradicijos ir inovacijos“			
Paroda „Metalo metamorfozė“			
Meno projektų erdvė „Malonioji 6“			
<i>Malonioji g. 6</i>			
iki 8 d. – paroda „Die Individualisten: Rolandas Rimkūnas, Benigna Kasparavičiūtė, Kęstutis Šapoka“			
Galerija „Vartai“			
<i>Vilniaus g. 39</i>			
Deimanto Narkevičiaus personalinė paroda „Skamba lyg XX amžiuje“			
„Prospekt“ fotografijos galerija			
<i>Gedimino pr. 43</i>			
Aleksando Pogrebnojas ir Vidos Simanavičiūtės (A&V) kūrybos 20-mečiui skirta fotoparoda			
Kauno paveikslų galerija			
<i>K. Donelaičio g. 16</i>			
Tarpautinė akvarelės bienalės „Baltijos tiltai“ paroda „Rezonansas“			
Jūračio Zalenso paroda iš ciklo „Lūžio kartos vardai“			
„Vilniaus“ fotografijos galerija			
<i>Stiklių g. 4</i>			
iki 11 d. – Juliaus Vaicekausko fotografijos			
„Juškų gallery“			
<i>B. Radvilaitės g. 6B</i>			
Jaunųjų menininkų paroda „Peizazo mimikrija“			
Senamiesčio menininkų galerija-dirbtuvė			
<i>Totorių g. 22–4</i>			
Vilmos Fioklos Kiurės tapybos paroda			
Jono Meko vizualiųjų menų centras			
<i>Gynėjų g. 14</i>			
Paroda „Fluxus + Fluxus“			
Prancūzų institutas			
<i>Didžioji g. 1</i>			
nuo 7 d. – Cloé Cruchaudet komiksų paroda			
Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija			
<i>Šv. Jono g. 11</i>			
Vilmos Samulionytės ir Sugar Magnolija Wilson paroda „Rua da Alegria“			
Rašytojų klubas			
<i>K. Sirvydo g. 6</i>			
nuo 6 d. – levos Gudmonaitės tapyba			
Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija „Vėjas“			
<i>Vilniaus g. 39</i>			
Vilniaus vaikų ir jaunimo mokyklos 85-erių metų sukakčiai			
Zenono Varanauskio kūrybos paroda			
Galerija „Vartai“			
<i>Vilniaus g. 39</i>			
Deimanto Narkevičiaus personalinė paroda			
„Prospekt“ fotografijos galerija			
<i>Gedimino pr. 43</i>			
Aleksando Pogrebnojas ir Vidos Simanavičiūtės (A&V) kūrybos 20-mečiui skirta fotoparoda			
Kauno paveikslų galerija			
<i>K. Donelaičio g. 16</i>			
Tarpautinė akvarelės bienalės „Baltijos tiltai“ paroda „Rezonansas“			
Jūračio Zalenso paroda iš ciklo „Lūžio kartos vardai“			
„Vilniaus“ fotografijos galerija</b			

S. Degutytė, S. Dikčiūtė, V. Narkevičius, L Skukauskaitė, T. Juozapaitis („Stalo teatras“) 5 d. 16 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „TÈCIO PASAKA“ Rež. – A. Kirvela ir J. Tertelis (teatro laboratorija „Atviras ratus“ ir kūrybi- nė studija) 7 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – PREMJERA! „TANKUMYNE“ (pagal R. Akutagavos novelę). Rež. – R. Kazlas (teatras „cezario grupė“) 7 d. 18.30 <i>Kišeninėje salėje</i> – „LIETAUŠ ŽEMĖ“ Rež. – A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratus“) 8 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – C. Graužinio „VISKAS ARBA NIEKO“ Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“)	5 d. 12 val. – S. Kozlovo „EŽIUKAS RŪKE“ Rež. – P. Ignatavičius 5 d. 18 val. – M. Lado „LABAI PAPRASTA ISTORIJA“ Rež. – G. Padegimas 8 d. 18 val. – Baltijos gitarų kvartetas: Z. Čepulėnas, S. Krinčinas, S.S. Lipčius, Ch. Ruebenas. Dalyvaaja: V. Čepinskis (smuikas), E. Seilius (tenoras), S. Petreikis (multiinstrumentininkas), R. Novikaitė (mecosopranas), flamenko šokėja S. Muningytė, V. Nivinskas (kontrabosas). Programoje A. Vivaldi, A. Schnittke's ir kt. kūriniai	V. Čepinskis (smuikas), V. Nivinskas (kontra- bosas), S. Petreikis (multiinstrumentininkas), S. Muningytė (flamenko šokėja) 10 d. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> – kompozitorius F. Bajoro 80-mečiui. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Dir. – R. Šervenikas. Solistai R. Mataitytė (smuikas), R. Sviackevičius (akordeonas), A. Krikščiūnaitė (sopranas), N. Petročenko (mecosopranas), T. Pavilionis (tenoras), T. Pavilionis (bosas). Dalyvauja choras „Aidija“ ir Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklas choras
PANEVĖŽYS		
Juozo Miltinio dramos teatras		
4 d. 18 val. – Molièro „TARTIUFAΣ“. Rež. – D. Kazlauskas		
5 d. 18 val. – PREMJERA! N. Simono „BASOMIS PARKE“ Rež. – P. Stoičevas		
6 d. 12 val. – „ANÉ IŠ ŽALIASTOGIU“ (pagal L.M. Montgomeri romaną). Rež. – A. Gluskinas		
9 d. 18 val. – grupės „Liūdnai slibinal“ koncertas		
Koncertai		
Lietuvos nacionalinė filharmonija		
3 d. 20.30 <i>Paežerių dvaro rūmuose</i> – programa „Sieles darganos“. Poetės S. Neries ir olandų baleto pradininkės S. Gaskell (S. Gaskell) gimimo 110-osioms metinėms. Dalyvauja Čiurlionio kvartetas, K. Ovčinikaitė (aktorė, režisierė), N. Česaitė (balerina)		
4 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , 5 d. 17 val. <i>Kauno valstybinėje filharmonijoje</i> – Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistė M. Rubackytė (fortepijonas). Dir. – J. Domarkas. Programoje L. van Beethovenio, B. Bartoko ir W.A. Mozarto kūriniai		
Šv. Jonų bažnyčia		
4 d. 18 val. – vargonininkė D. Savickaitė ir trimitininkas D. Vyšniauskas. Programoje V. Bartulio, F. Latėno, B. Britteno, M. Ravelio ir kt. kūriniai		
Piano.it salė		
3 d. 19 val. – J. Woolricho ir Ph. Cashiano (D. Britanija) kūriniai koncertas. Atlieka ansamblis: K. Baleckaitė (fleita), A. Žiūra (klarnetas), R. Mataitytė (smuikas), R. Bliškevičius (altais), E. Kulikauskas (violončelė), M. Grikevičiūtė (fortepijonas), A. Šikšniūtė (fortepijonas)		
Vaka rai		
VILNIUS		
Rašytojų klubas		
6 d. 17.30 – renginys iš ciklo „Salvete, juvenes“. Poetės, dailininkės I. Gudmonaitės kūrybos vakaras ir tapybos parodos. Kartu su autore dalyvauja taptojas A. Šaltenis, grupė „Kamanių šilelis“		
7 d. 17.30 – V. Morkūno knygos „Reportažas iš kiaušinio“ pristatymas. Dalyvauja rašytojai V. Morkūnas ir D. Mušinskas, literatūros kritikė, knygų redaktorė J. Riškutė, aktorius P. Budrys. Renginio vedėjas V. Gasiliūnas		
9 d. 17.30 – renginys iš ciklo „Kūrybos atodangos“, skirtas rašytojo I. Mero 80-osioms gimimo metinėms. Aktorės O. Dautartaitės monospektaklis pagal Ichchoko Mero apskrymą „Tūkstantis, tūkstantis, tūkstantis myliu...“. Vakare dalyvauja rašytoja V. Juknaitė, literatūrolė. L. Mačianskaitė		
Nacionalinė dailės galerija		
9 d. 20 val. – Architektūros [pokalbių] fondo ciklas. Zuloark (Ispanija) paskaita „Architektuo vaidmuo visuomenė“		
Teatro sajunga		
6 d. 18 val. – Kauno valstybinio muzikinio teatro solistės N. Vilkanauskaitės kūrybos vakaras „Rudens žaismai“. Renginje taip pat dalyvauja kolegės iš soprano trio „Trys panteros“ – R. Jazukonytė ir R. Tallat-Kelpšaitė. Renginio koncertmeisterė – B. Andriuškevičienė		

Bibliografinės žinios

MENAS

Istoriniai Lietuvos architektūros paveldo interjerai : istorija, tvarkyba, vertinimas / Jonas Rimantas Glemža. – Vilnius : Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2014 (Vilnius : Standartų sp.). – 567 p. : iliustr. – Santr. angl. – Tiražas [700] egz. – ISBN 978-609-447-113-1 (jr.)

Postsovietinis Lietuvos teatras: istorija, tapatybė, atmintis : [monografija] / Jurgita Staniškytė, Rasa Vasinauskaitė, Edgaras Klivis, Martynas Petrikas. – Vilnius : Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2014. – 423, [1] p. : iliustr. – Santr. angl. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-609-447-120-9

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Aukštinė žuvečė : [romanas] / J.M.G. Le Clézio ; iš prancūzų kalbos vertė Jonė Ramunytė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 207, [1] p. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9986-39-804-2 (jr.)

Čiulba volungėlė : poezijos rinkinė / Dalia Milukaitė-Buragiėnė ; [sudarytoja ir redaktorė Virginija Kochanskytė]. – Kaunas : Lietuvos neprisklausomųjų rašytojų sąjunga, 2014 (Kaišiadorys : Printėja). – 47, [1] p. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9986-940-73-9

Gegužės naktys plaukuose : eilėraščiai / Virginija Kuncaitė-Kuzmickienė. – [Alytuš] : [Tartenio spaustuvė], 2014 (Alytuš : Tartenio sp.). – 151, [1] p. – Tiražas [150] egz. – ISBN 978-609-8065-03-9

Iš vaikystės į gyvenimo viškelius : [atsimimai] / Steponas Jankeliūnas. – Ukmergė : Valdo leidykla, 2014 (Ukmergė : Valdo I-kla). – 270, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-9955-712-81-7 (jr.)

Kaip gyvi, mano kurso draugai? : skiriu studentams lituanistams, 1959 m. įstojuusiems į Vilniaus universitetą / Jonas Laurinavičius. – Kaišiadorys : Printėja, 2009- .

Kn. 4. – Kaišiadorys : Printėja : Kaišiadoryų literatūrų klubas „Gija“, 2014 (Kaišiadorys : Printėja). – 187, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Tiražas 70 egz. – ISBN 978-609-445-226-0

Kerštas dėvi Pradą : velnias gržta : [romanas] / Lauren Weisberger ; iš anglų kalbos vertė Regina Šeškuvičienė. – Vilnius : Alma littera, 2014 (Vilnius : BALTO print). – 436, [2] p. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-609-01-1584-8 (jr.) : [29 Lt 74 ct]

Mano vyrai ir jų žmonos : romanas / Jolita Herlyn. – Vilnius : Alma littera, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 261, [2] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-01-1583-1 (jr.) : [16 Lt 95 ct]

Prie Vilkmergėlės : Ukmergės literatūrų draugijos kūrybos almanachas : 3-asis leidinys / [redakcinė komisija: Zita Bataitienė ... [et al.]] ; [grafiniai piešiniai Rasos Jeskelevičienės]. – Ukmergė : Valdo leidykla, 2014 (Ukmergė : Valdo I-kla). – 128 p. : iliustr., portr. – Leidinys skiriamas lietuvių grožinės literatūros klasiko Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms. – Tiražas 350 egz. – ISBN 978-9955-712-84-8

Prieblandos lelija : [eilėraščiai, išstraukos iš dienoraščių] / Danguolė Marytė Liudžiutė-Vasiliauskienė : [piešiniai ar karpiiniai autorės] ; [parengė Skaistė Vasiliauskaitė]. – Ukmergė : Valdo leidykla, 2014 (Ukmergė : Valdo I-kla). – 166 p. : iliustr., portr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-712-87-9 (jr.)

Ratas : novelės / Stepas Eitminavičius. – Utēna : Utēnos Indra, 2014 (Utēna : Utēnos Indra). – 119, [1] p. – Tiražas 150 egz. – ISBN 978-609-455-207-6

Sapnas : [eilėraščiai] / Jonas Gasiūnas. – Ukmergė : Valdo leidykla, 2014 (Ukmergė : Valdo I-kla). – 179, [1] p. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-712-88-6 (jr.)

Sveikinu, linkiu, dėkoju... : ciliutuosei sveikinimai, dedikacijos, eilėraščiai / Pievy Smilga. – Kaišiadorys : Printėja, 2014 (Kaišiadorys : Printėja). – 223, [1] p. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-609-445-227-7

Vienas plius vienas : [romanas] / Jojo Moyes ; iš anglų kalbos vertė Bronislovas Bružas. – Kaunas : Jotema, 2014 (Vilnius : BALTO print). – 445, [2] p. – Tiražas [2500] egz. – ISBN 978-9955-13-471-8 (jr.)

Zaidimas : kompasas dideliems vaikams : romanas be pabaigos / Algimantas Lyva, Mindaugas Peleckis. – Vilnius : Pasvires pasaulis, 2014 (Vilnius : Biznio mašinų komp.). – 206 p. – Tiražas [100] egz. – ISBN 978-609-8027-10-5 (ištaisyta). – ISBN 9786098027105 (klaudingas)

Žiemgalijos užrašai : Akmenės krašto literatūrų kūrybos almanachas / [sudarė, redagavo ir rinko Vladas Buragės]. – Kaunas : Lietuvos neprisklausomųjų rašytojų sąjunga [i.e. TeleSATpressa], 2002- .

D. 3 : Akmenės krašto literatūrinius almanachus / Akmenės rajono savivaldybės viešoji biblioteka, Lietuvos neprisklausomųjų rašytojų sąjunga ; [sudarytojai Vladas Buragės ir Zita Sinkevičienė]. – Kaunas : Lietuvos neprisklausomųjų rašytojų sąjunga, 2014 (Kaišiadorys : Printėja). – 111, [1] p. : portr. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-9986-940-74-6

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Hobitas : [apysaka-pasaka] / J.R.R. Tolkien ; iš anglų kalbos vertė Bronė Balčienė. – Vilnius : Alma littera, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 268, [3] p. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-609-01-0732-4 (jr.) : [24 Lt 65 ct]

Paklydės šuniukas : [apysaka] / Holly Webb ; iš anglų kalbos vertė Simona Kaziukonytė ; [Sophy Williams iliustracijos]. – Vilnius : Alma littera, 2014 (Vilnius : Spauda). – 126, [1] p. : iliustr. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-609-01-1580-0 (jr.) : [8 Lt 51 ct]

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ.
LIETUVOS NAC. M. MAŽYVO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS

Savaitės filmai

Bégantis labirintu ***

Režisierius debiutanto Weso Ballo filmas – dar vienas mokslinės fantastikos kūrinys apie bauginančią ateitį, skirtas paaugliams. Jis pasakoja apie gigantiško labirinto supamą kaimą, kuriamo gyvena paauglių grupė. Jau trejus metus filmo herojai bando čia išgyventi, laikydamiesi griežtų taisykių. Kiekvienas turi apibrėžtą vaidmenį: vieni tyrinėja galimybes išeiti iš labirinto, kiti rūpinasi saugumu, dar kiti – kasdieniais reikalais. Nė vienės iš jų neprisimena gyvenimo prieš atsirandant labirintui, nežino, kodėl jis atsirado, kodėl yra ikalinti kaimę. Viskas pradeda keistis, kai pasirodo Tomas. Kartu su juo grūna trapi pusiausvyra, atsiranda mirtis, bet kartu ir pirmas realus šansas atgauti laisvę. Vaidina Dylan O'Brien, Aml Ameen, Ki Hong Lee, Blake Cooper, Thomas Brodie-Sangster, Will Poulter, Dexter Darden, Kaya Scodelario (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Dar kartą, iš naujo ***

Jei pavyko „Kartą“, turėtų pavykti ir vėl. Išgarsėjęs filmu apie Dublino gatvėse susitikusius ir vienais kitą pamiliusius muzikantus, Johnas Carney'is sukūrė beveik savo 2006 m. kūrinio perdibinių. Vėl matome jaunius muzikantus, kurie savo jausmus išreiškia muzika. Tik šiakait abu filmo herojai gyvena Niujorke. Denas (Mark Ruffalo) – buvusi šou verslo legenda, o Greta (Keira Knightley) – muzikantė, buvusi roko žvaigždė mylimoji. „Buvusiai“ būti nelengva, tad atsikritinis susitikimas abiem suteikia šansą – kartu išrašyti debiutinį Gretos albumą. Jie neturi nei pinigų, nei profesionalių muzikantų, bet tai visai nesvarbu. Garso išrašymo studija taps visas Niujorkas. Taip pat vaidina Hailee Steinfeld, Adam Levine, James Corden, Catherine Keener, Mos Def (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas)

Kunigo vaikai ****

Dievobaimingas prezervatyvų pardavėjas, jaunas katalikų kunigas ir konservatyvus vaistininkas surengia sąmoksą, kad išgelbėtų mažą Dalmatijos kaimelį nuo demografinės katastrofos. Pradurdami prezervatyvus ir maišydamis vitamininus su tabletėmis prieš pastojimą, jie sužlugdo kontracepciją visame mieste. Saloje atsiranda gyventojų, o jos šlovė pritraukia minias. Tačiau idilija netrunka ilgai, nes kelių trims vyrams pastoja viena moteris. Savo absurdų humoru Vinko Brešano filmas primena čekų komedijas, tačiau kartu „Kunigo vaikai“ kelia ir svarbius klausimus, pavyzdžiu, apie kunigo gyvenimo paradoksus. Tiesa, įsilinksminę žiūrovai jų gali ir nepastebeti. Pagrindinius vaidmenis sukurė Krešimiras Mikicicus, Niksa Butijeras, Marija Skaricic (Kroatija, Serbija, 2013). (Vilnius)

Mėnesienos magija ***

Naujausias Woody Alleno filmas perkels į 3-iojo dešimtmeečio Prancūziją. Kinas Vei Lin Su yra garsiausias savo laikų iliuzionistas, bet mažai kas žino, kad po šiuo scenos įvaizdžiu slepiasi aragoniškas anglas Stenlis Kraufordas (Colin Firth). Labiausiai jis nekenčia įvairaus plauku spiritištų. Įkalbėtas draugo, Stenlis su specialia misija vyksta į Prancūzijos Rivjerą. Apsimetės turtingu verslininku jis turi demaskuoti gražios moters – mediumo Sofi (Emma Stone) apgavystes, esą dama apsimeta mokanti skaiti mintis ir bendrauti su dvasiomis. Tačiau Stenlio užduotį komplikuoją netikėti jausmai Sofi ir jos ypatingi sugebėjimai. Taip pat vaidina Simon McBurney, Hamish Linklater, Eileen Atkins, Marcia Gay Harden (JAV, 2014). (Vilnius)

Po oda ***

Pagal Michelio Faberio romaną sukurto filmo paslaptinja herojė (Scarlett Johansson) važinėja Škotijos keliais ir medžioja vienius virūs, keliaujančius autostopu. Pakviečia juos į mašiną, paskui – į savo namus. Sugundyti įdomios moteris keleiviai yra užmigdomi ir pervežami į atokią fermą, kur jų laukia šokinuojantis ir žiaurus likimas. Kas jis yra – tiesiog žiauri būtybė ar atvykėlė iš kitos planetos? Jonathano Glazero filmas sulaukė prieštaringu vertinimų: vieni jį vadina šedevru, kiti – nevykusiu Davido Lynchu megdžiojimu (Šveicarija, D. Britanija, JAV, 2013). (Vilnius)

Šimto žingsnių kelionė ***

Kai televizijos ekranuose nuo ryto iki vakaro gali matyti kulinaries laidas ir net valstietiškus valgius garbinančioje Lietuvoje kiekvienas virėjas (ar tik mėgejės) iškart pasijunta kulinarijos žvaigžde, šita epidemija negali nepaleisti kino. Jos dalis ir naujausias Lasse's Halströmo filmas – pasaka suaugusiams, sukurta pagal visame pasaulyje populiarį Richardo C. Morais knygą. ...Likimas indų emigrantų šeimą atbloškė į Provanso miestelį. Indai nusprenzdžia atidaryti restoraną priešais prancūzų kulinarių tradicinių bastioną, kurio šeimininkė ponija Malori didžiuojasi tuo, kad jos ištaiga nusipelni „Michelin“ žvaigždžių. Iš pradžių, žinoma, kyla karas. Paskui paaikičėja, kad jaunas indų virčėjas Hasanas turi tobula skoni, prilygstantį absolucių muzikanto klausai. Tačiau filmas – ne tik mėgstantiems laisvalaikį virtuvejė, bet pirmiausia pasiilgusiems Helen Mirren, kuri ir suvaidino rafinuotą poniją Malori. Taip pat vaidina Om Puri, Manish Dayal, Charlotte Le Bon, Amith Shah, Farzana Dua Elahe, Dillon Mitra (Indija, JAV, JAE, 2014). (Vilnius)

***** – šedevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

- 3–9 d. – Dingusi (JAV) – 12, 15.10, 18.20, 21.30
3–6, 8, 9 d. – Anabelė (JAV) – 11.50, 14.15, 16.40, 19, 21.20; 7 d. – 11.50, 14.15, 16.40, 19, 21.40
3–9 d. – Meilės pusiausvyra (JAV) – 11.40, 14, 16.20, 18.40, 21 val.
Sumišė jausmai (Rusija) – 16.20, 20.45
11 d. – G. Verdi „Makbetas“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55

- 8 d. – Aleksandras ir balsiai, labai siaubingai nesėkmenga diena (JAV) – 19 val.

- 3–9 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 11, 13.45, 16.30, 19.15, 21.40
3 d. – Darbo balias (Rusija) – 14.30, 16.25, 19, 21.15; 4, 5 d. – 12.15, 14.30, 16.45, 19, 21.15; 6–9 d. – 14.30, 16.45, 19, 21.15
3–6, 8, 9 d. – Ėkvalaizeris (JAV) – 13.05, 15.55, 18.50, 21.40; 7 d. – 13.05, 15.55, 21.40
3, 6–9 d. – Bégantis labirintu (JAV) – 15, 17.45, 20.30; 4, 5 d. – 12.15, 15, 17.45, 20.30
3–9 d. – Mėnesienos magija (JAV) – 14, 18.45

- Dar kartą, iš naujo (JAV) – 16.20, 21.05

- Dėžinukai (JAV) – 11.15, 15.45

- 3, 6–9 d. – Dėžinukai (3D, JAV) – 13.30, 18 val.; 4, 5 d. – 12, 13.30, 18 val.

- 3–9 d. – Nematomas frontas (Lietuva, Švedija), JAV – 14, 18.40

- 4, 5 d. – Amazonės džiunglės (JAV) – 11.45

- 3–9 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 11 val.; Sparnai: ugnies tramdytojai (3D, JAV) – 14.15; Radviliada (rež. R. Rakauskaitė) – 16.10

- 3–7, 9 d. – Šimtametis, kuris išlipo pro langą ir dingo (Kroatija, Švedija) – 18.20

- 3–9 d. – Šimto žingsnių kelionė (JAV) – 21 val. Apsimeskim farais (JAV) – 20.15

- Forum Cinemas Akropolis

- 3–9 d. – Dingusi (JAV) – 10.20, 13.30, 18.30, 20.20

- Anabelė (JAV) – 11, 13.15, 15.35, 18, 21.30

- Meilės pusiausvyra (JAV) – 12.45, 16.10, 18.30, 20.50

- Sumišė jausmai (Rusija) – 15.05, 21.40

- Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 10.50, 13.20, 16, 18.40, 21.20

- Ēkvalaizeris (JAV) – 12.30, 15.20, 18.10, 21 val.

- Bégantis labirintu (JAV) – 11.30, 14.10, 16.45, 19.20

- Darbo balias (Rusija) – 16.40, 18.55, 21.10

- Dėžinukai (3D, JAV) – 11.45, 16.15

- 3, 6–9 d. – Dėžinukai (JAV) – 14, 17.20, 19.35; 4, 5 d. – 10.15, 14, 17.20, 19.35

- 3–9 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 10.40, 12 val.; Nematomas frontas (Lietuva, Švedija), JAV – 14.05; Apsimeskim farais (JAV) – 21.50

- „Skalvijos“ kino centras

- 3 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 16.50; 6 d. – 18.50; 8 d. – 21 val.

- 9 d. – Dalelių karštinė (dok. f., JAV) – 17 val.

- Tarpautinis Kauno kino festivalis

- 3 d. – Baltas Dievas (Vengrija, Vokietija, Švedija) – 19 val.

- 4 d. – Vivianos Maier atradimas (dok. f., JAV) – 16 val.

- 5 d. – Elgesio taisykėles (dok. f., Kanada) – 15 val.

- 5 d. – Žiemos miegas (Turkija) – 17 val.

- 6 d. – Žaidėjas (Ukraina) – 17 val.

- 7 d. – Prímink man, kas toliau (dok. f., Portugalija) – 17.15

- 8 d. – Stebulkai (Italija, Šveicarija, Vokietija) – 19 val.

„Dar kartą, iš naujo“

Režisierius Miklós Jancsó filmų retrospektiva

21, 23.30; 5–9 d. – 11.10, 15, 17.50, 21 val.

3, 4 d. – Anabelė (JAV) – 11, 13.15, 15.35,

3 d. – Spindintys vėjai (Vengrija) – 21.15

4 d. – Tyla ir riksma (Vengrija) – 17.45

5 d. – Dievas vaikščio atbulas (Vengrija) – 20.30

6 d. – Dievo šviesa Budapešte (Vengrija) – 19.20, 21.45

21 val.

7 d. – Apsuptis (Vengrija) – 20.30

8 d. – Vengrų rapsodija (Vengrija) – 17 val.

4 d. – ciklas „Karsono kinas“. Nono, berniukas Zigzagiukas (Nyderlandai, Belgija), Jungtinė Karalystė, Ispanija, Prancūzija) – 21 val.

3, 4 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 11.30, 14, 16.20, 18.50, 21.20, 23.45; 5–9 d. – 11.30,

14, 16.20, 18.50, 21.20

3, 4 d. – Ėkvalaizeris (JAV) – 16.30, 18.10,

20.30, 23.55; 5, 6, 9 d. – 16.30, 18.10, 20.30;

7, 8 d. – 16.30, 18.10, 21.15

3–9 d. – Bégantis labirintu (JAV) – 12.50,

15.25, 18 val.

Dėžinukai (JAV) – 10.30, 14.45

3–6, 9 d. – Dėžinukai (3D, JAV) – 12.40, 17,

18.20; 7, 8 d. – 12.40, 17 val.

3, 6–9 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 12.10, 16.10, 18.10; 4, 5 d. – 10.15, 12.10,

16.10, 18.10; 5–9 d. – 20.50

3, 4 d. – Gelbék mus nuo pikto (JAV) – 23.10

KLAIPĖDA

Forum Cinemas

3–9 d. –